

Weidevogels van de Lopikerwaard

Jaarrapportage Monitoring 2024

Arjan van Duijvenboden
Duijvenboden Natuur rapport 240502
in opdracht van Collectief Lopikerwaard
januari 2025

COLOFON

Tekst, kaarten en foto's:

Arjan van Duijvenboden, DNatuur, 2025

Gebruik van (delen van) deze rapportage alleen in overleg

Veldwerk:

Maarten van Beek (Collectief Lopikerwaard)

Gijs van Kempen (Collectief Lopikerwaard)

Anne Broekman (Collectief Lopikerwaard)

Marleen van der Lee (DNatuur)

Arjan van Duijvenboden (DNatuur)

Vormgeving / dtp

Arnold Meijer (Blue Robin dtp, Katwijk)

Opdrachtgever:

Collectief Lopikerwaard

contactpersoon: Maarten van Beek

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
1.1 Werk- en telgebied	7
1.2 Monitoring	8
2 Weidevogels en het weer	9
3. Agrarisch natuurbeheer in de Lopikerwaard	10
4. Vogels	12
4.1 Vogels op de kaart	12
4.2 Vogels en beheer	16
4.3 Vogels in aantal.....	17
4.4 Bruto territoriaal succes grutto	17
4.5 Vergelijking vogels 2024, 2022 en 2023	19
5 Conclusie	20
6 Hoe kan het nog wat beter	22
Bijlage 1: Beheer oppervlakten 2024 per telgebied	23
Bijlage 2: Aantallen territoriale waarnemingen belangrijke soorten per telgebied	26
Bijlage 3: Grutto broedparen, gezinnen, territoria BTS per telgebied	29
Bijlage 4: Legenda kaarten	30
Bijlage 5: Stippenkaarten territoriale waarnemingen Big5	31
Bijlage 6: Stippenkaarten gezinnen Big5	34
Bijlage 7: beheergegevens telgebieden , grutto's en BTS	37

SAMENVATTING

2024 was een redelijk goed jaar voor de weidevogels van de Lopikerwaard en de inspanningen op het gebied van beheer betalen zich uit in meer beschermde broedparen van de meeste soorten, een voldoende hoog BTS (Bruto Territoriaal Succes) voor de grutto van 68%. Deels werd dit veroorzaakt door het voorjaarsweer, dat lang nat was. Daardoor was het broedsucces van de Kievit laag.

In 2022, 2023 en 2024 heeft DNatuur de weidevogels in grotere of kleinere delen van de Lopikerwaard gemonitord. Het doel van Collectief Lopikerwaard is toetsing van het samen met de boeren gevoerde beheer en waar mogelijk en gewenst verbetering hiervan: Beheermonitoring.

DNatuur heeft in 2024 ongeveer de helft van het gebied onderzocht. De andere helft is onderzocht door medewerkers van het collectief. De monitoring is uitgevoerd volgens de methode Beheermonitoring BTS: gedragsmonitoring in het grootste deel van het werkgebied in 3 telronden, zowel in percelen met vastgelegd weidevogelbeheer als daarbuiten. Om een breed beeld van de weidevogelstand te verkrijgen is gemonitord in de periode 15 tot 30 april (R1), 15 tot 29 mei (R2), en 6 tot 14 juni (R3). Dit rapport is gebaseerd op de gegevens die door het Collectief en door DNatuur werden verzameld in telgebieden (afb. 1 en 2), bij elkaar ongeveer 5600 ha, waarvan:

- Bijna 2600 ha. Weidevogelbeheer.
- Waarvan bijna 1500 ha. Legselbescherming.
- Waarvan Ruim 700 ha. Kuikenland (ook wel zwaar beheer genoemd).
- Er zijn in 2024 tachtig plas dras percelen gerealiseerd.
- 100 ha. beheer valt buiten de telgebieden.

Het warme weer en de droge maand maart zorgden voor een behoorlijke grasgroei in het vroege voorjaar. Dat zorgde er voor dat een aantal broedparen (vooral Kievit, maar ook grutto) al vroeg aan een nest begonnen. De stormen met veel neerslag die in april volgden, zorgden helaas voor zeer moeilijke omstandigheden voor de vroeg uitgekomen kuikens. Door het natte weer waren een aantal beheervormen slecht uitvoerbaar, zoals pakketten met voorweiden en extensief weiden.

Aantallen vogels

Een analyse van alle territoria in de verschillende telronden laat de verdeling ervan over de verschillende soorten beheerpakket en wit gebied zien (afb. 7 en 8). Het valt daarbij op dat in R1 en R2 zo'n 40% van de territoria zich in wit gebied bevonden. Legselbeheer op gras is goed voor ongeveer 25% van de territoriale waarnemingen en legselbeheer op bouwland ongeveer 15%. De Kuikenland pakketten zijn goed voor 20% van alle waarnemingen in R1 en R2 (alle percentages bij benadering).

- In lijn met de rapportage van 2023 zijn deze aantallen voor steltlopers, eenden, zangvogels en sterns weergegeven in afb. 12. Zoals gezegd: het gaat in feite om het aantal in beeld gebrachte en daardoor hopelijk beter beschermde vogels. In die zin zien we dat er sprake is van veel positieve ontwikkelingen, zoals een toename van het aantal Kievit territoria (2022: 934 territoria, 2024: 1020 territoria) en grutto territoria (2022: 372 territoria, 2024: 544 territoria)!
- Als we er van uit gaan dat alle grutto nesten in een volgende ronde een gezin op zou moeten leveren, zien we best aanzienlijke verliezen: R1 april 475 broedparen levert in R2 mei 316 gezinnen op, dus 159 nesten zijn verloren gegaan in de tussentijd (en mogelijk zijn enkele nesten uitgekomen en intussen ook uitgevlogen, maar dit percentage is klein). In R2

werden nog 143 nesten genoteerd, die in R3 83 gezinnen en 11 broedparen opleverden. (bijlage 3)

- Hoewel de Kievit een herbroeder is die bij verlies of juist uitvliegen van jongen nogmaals gaat broeden, zien we (afb. 10) de eerste aantallen van meer dan 1000 (R1) territoria vallen naar 711 (R2) en tenslotte naar 382 (R3). Dit lijkt aan te geven dat de Kievit er dit jaar na verlies vaak voor heeft gekozen niet opnieuw te beginnen. De oorzaak hiervoor ligt vaak bij ongeschikt land (te nat?) of een te slechte conditie (te weinig voedsel?).
- Scholekster, tureluur en eenden lijken redelijk stabiel in aantallen gedurende het seizoen (afb. 10).
- Gele kwikstaart en veldleeuwerik zijn redelijk stabiel in R1 en R2, maar in R3 nemen de aantallen behoorlijk af. Dit duidt op ongeschikt leefgebied aangezien deze soorten tot in augustus kunnen herbroeden (afb. 10).
- De zwarte stern arriveert laat, maar de halvering van aantallen tussen R2 en R3 geeft aan dat het broedsucces van deze kwetsbare soort laag is geweest (afb. 10). Het weer was in deze periode redelijk. Mogelijk speelt hier verstoring door maaien, bemesten of beweiden een rol maar ook predatie is goed mogelijk.

Bruto Territoriaal Succes en kuikenland

In 2024 hebben 13 van de 29 telgebieden een goede (groen in afb. 11) BTS. Vaak is dit dan ook een vrij hoge BTS. Opvallend is het feit dat de meeste polders met een lager BTS dan ook vaak een getal onder de 50% hebben. Dat betekent dat het behoud van de grutto voor de toekomst nu op de schouders van die 14 telgebieden met een goede BTS rust. In bijlage 3 zijn de aantallen broedparen, gezinnen, territoria en BTS per telgebied te zien. In de 14 gebieden met een goede BTS waren 324 van de in totaal 544 territoria. 60% van de grutto territoria was in een echt veilig gebied.

Als we kijken naar de Lopikerwaard als geheel, zien we dat er meer dan genoeg kuikenland is (38 ha. 'over' bij ideaal 1,4 ha./broedpaar), leidend tot een BTS van 68 %.

Gebiedsbreed is er genoeg kuikenland en ook een goede BTS!

Echter, als we naar de verschillende gebieden kijken, is het niet mogelijk om overal een duidelijk verband te zien tussen oppervlakte kuikenland per telgebied en de BTS.

Wel zijn er flinke verschillen tussen de polders/telgebieden. In de verschillende tabellen is goed te zien in welke polders nog werk is. Denk daarbij aan oppervlakte beheer en kwaliteit van het kuikenland. Omdat kwaliteit en kwantiteit van het mozaïek per polder verschilt, is in afb. 13. per gebied een korte conclusie over de kwantiteit en kwaliteit van het beheer voor grutto weergegeven (gebaseerd op bijlage 7). In vrijwel elk gebied is vanuit de ecologie van de grutto wel iets te verbeteren. Enkele adviespunten:

1. Probeer in aanvulling op het huidige beheer meer maisland te beschermen, maar benader ook boeren waar in de verschillende telronden clusters weidevogels in grasland zijn waargenomen.
2. Mogelijk is de regel dat per hectare legselbescherming een oppervlakte kuikenland gerealiseerd moet worden een drempel voor zo veel mogelijk reduceren van wit gebied. DNatuur pleit er voor de verhouding legselbeheer-kuikenland op polderniveau te bekijken, niet per bedrijf. Het is

belangrijker dat er minder wit gebied komt.

3. Besteed in de gebieden waar te weinig kuikenland is per broedpaar grutto aandacht aan het uitbreiden van die oppervlakte.
4. Als de oppervlakte kuikenland voldoende is maar de BTS niet, ligt dit waarschijnlijk aan de kwaliteit van het kuikenland, de rust of predatie. Onderzoek dit in deze polders en probeer hier kwaliteit te verbeteren in plaats van oppervlakte.
5. Weidevogelbeheer draait niet alleen om de grutto. Beheer

voor deze soort is goed voor meer steltlopers en ook eenden, maar vooral de Kievit, veldleeuwrik en ook wel de gele kwikstaart hebben specifiek beheer nodig.

6. Beheermonitoring geeft jaarlijks nieuwe inzichten, betrokkenheid en sturing aan het beheer. Blijf dit zo veel mogelijk volhouden.
7. Een aantal gebieden zijn erg klein of bevatten erg weinig beheer. Vaar een duidelijke koers voor deze gebieden: uitbreiding, afstoten of specifiek soortbeheer.

1. INLEIDING

In 2022, 2023 en 2024 heeft DNatuur de weidevogels in grotere of kleinere delen van de Lopikerwaard gemonitord. Het doel van opdrachtgever Collectief Lopikerwaard is toetsing van het samen met de boeren gevoerde beheer en waar mogelijk en gewenst verbetering hiervan.

DNatuur heeft in 2024 ongeveer de helft van het gebied onderzocht. De andere helft is onderzocht door medewerkers van het collectief.

Dat levert een grote hoeveelheid gegevens op waarvan u in dit rapport een analyse vindt en waarmee het agrarisch natuurbeheer in de Lopikerwaard nog verder kan professionaliseren. Want waar weidevogelbeheer 20 jaar geleden iets was voor 'erbij', is voor steeds meer agrariërs en ook overheden weidevogelbeheer een serieus onderdeel van de bedrijfsvoering geworden. En dat is nodig, want landelijk gezien gaat het nog steeds niet goed met de weidevogels.

Gelukkig laten groepen samenwerkende boeren (collectieven) met professionele en enthousiaste medewerkers zoals in de Lopikerwaard zien dat het tijd te keren is voor de weidevogels, zonder dat daarbij het agrarisch gebruik onmogelijk wordt. Daarbij zijn gesprekken van mens tot mens onmisbaar. Zowel deze monitoring als nestbescherming leiden vaak tot een gesprekje. En dat praten, op het erf en in het land, dat is een heel belangrijk onderdeel van het tussen de oren houden van de weidevogels.

Die gesprekken en de liefde voor het land zijn de basis voor weidevogelbescherming. Dit rapport kan helpen bij een zo goed mogelijke uitvoering daarvan.

Let op: dit rapport gaat dieper in op de vraag 'Hoe gaat het nu met de weidevogels van de Lopikerwaard?'. Het is een analyse naar aanleiding van de beheermonitoring 2024 en biedt (als het goed is) met behulp van veel tabellen, grafieken en kaarten meer handvatten aan personeel, bestuur, geïnteresseerde boeren en anderen die dieper in de gegevens van gebied of delen daarvan willen duiken. Zie het als de uitgebreide handleiding. Er is ook een korte samenvatting naar aanleiding van dit rapport: Duijvenboden Natuur kort rapport 240502.

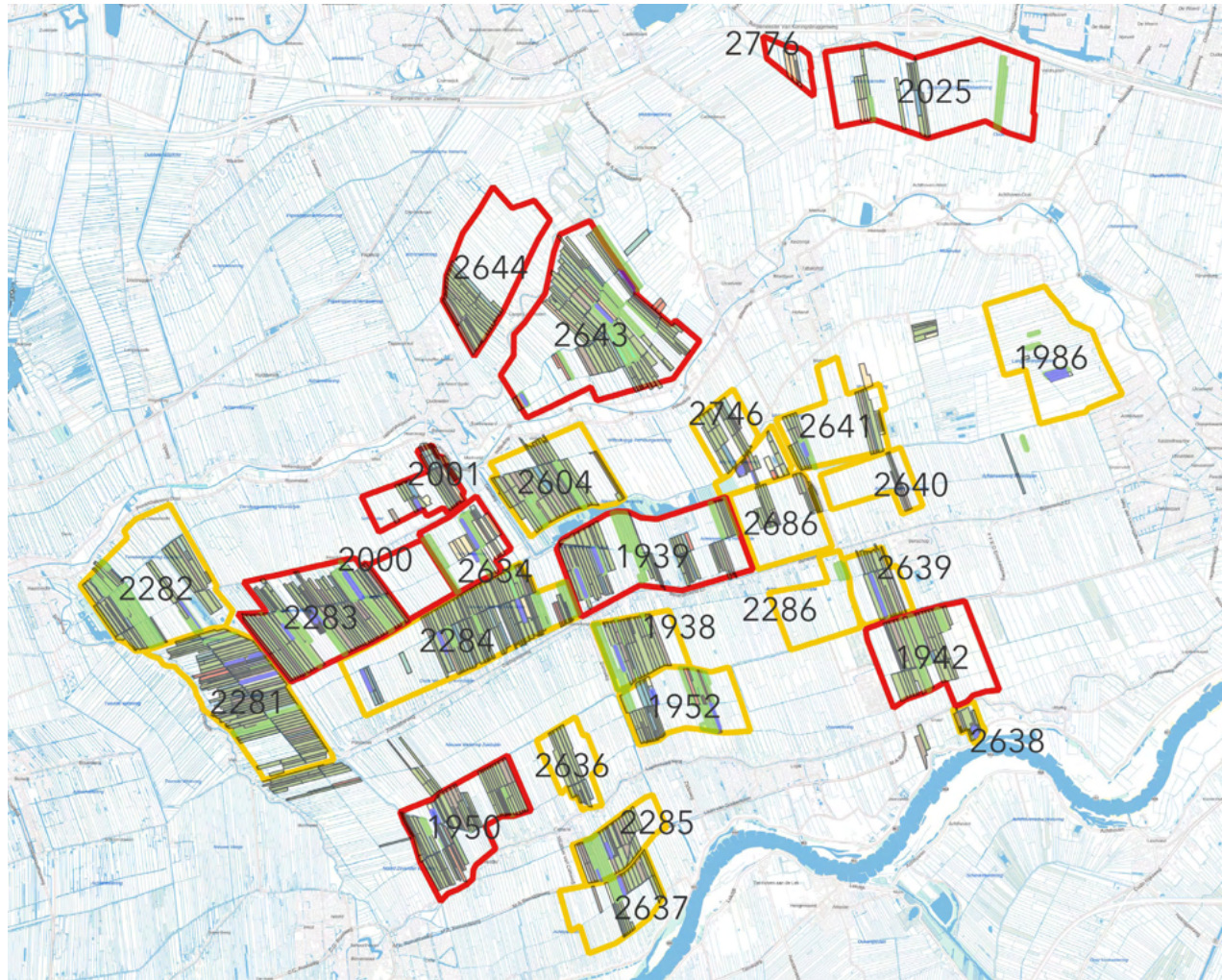
1.1 Werk- en telgebied

Het werkgebied van Collectief Lopikerwaard is groot, zo'n 15.000 hectare tussen Lek, Vlist, IJsselstein en Oudewater. In dat gebied helpt het collectief agrariërs om op een verantwoorde manier invulling te geven aan natuurbeheer binnen de landbouw. DNatuur heeft (net als in 2022 en 2023) in 2024 beheermonitoring uitgevoerd in een aantal gebieden (afb.1). Het gaat

daarbij in totaal om 5600 ha. weidevogelgebied, dus gras- en bouwland (mais).

Kenmerk van de Lopikerwaard is de ruimtelijkheid. Veel polders zijn groot, zo groot dat ze in meerdere dagen geteld moeten worden. In de polders zijn weinig bosjes of andere landschapselementen. De ontwatering verschilt, maar er is vaak een

goede ontwatering waardoor redelijk intensieve landbouw mogelijk is. Dat leidt tot grazig land met veel en mals gras. Tot een bepaalde mate is dit gunstig voor weidevogels, maar intensief landgebruik leidt vaak tot een te snelle grasgroei en bewerkingen in het broedseizoen waardoor actieve weidevogelbescherming nodig is.

Afb. 1: Alle door Collectief Lopikerwaard gemonitorde gebieden (geel), alle door DNatuur gemonitorde gebieden (rood), alle gebiedsnummers en alle percelen met een vorm van weidevogelbeheer (gekleurde perceelvlakken).

Naam	nummer
Graafpolder	2638
Polder Beloken Land	2642
Polder Benschop	2639
Polder Bijleveld	2776
Polder Blokland	2641
Polder Broek	1986
Polder Cabauw Oost	2636
Polder Cabauw West	1950
Polder Cabauw zuid	2285
Polder Groot Keulevaart	2282
Polder Hoenkoop	2283
Polder Hoenkoop Midden	2000
Polder Hoenkoop Oost	2634
Polder Linschoten en Snelrewaard	2643
Polder Lopik	1952
Polder Lopikerkapel	1942
Polder Noord Linschoten	2644
Polder Noordelijk benedeneind	1939
Polder Noordelijk benedeneind Oost	2686
Polder Noordelijk Boveneind	2640
Polder Oostelijk Benedeneind	2286
Polder Polsbroek	2284
Polder Reijerscop	2025
Polder Vliet en Dijkveld	2001
Polder Vlist Oostzijde	2281
Polder Willeskop	2604
Polder Willeskop Oost	2746
Polder Willige Langerak	2637
Polder Zuidelijk Benedeneind	1938

Afb. 2: Nummer en naam telgebieden.

1.2 Monitoring

De monitoring is uitgevoerd volgens de methode Beheermonitoring BTS.

Gedragmonitoring in het grootste deel van het werkgebied in 3 telronden, zowel in percelen met vastgelegd weidevogelbeheer als daarbuiten.

Om een breed beeld van de weidevogelstand te verkrijgen is gemonitord in de periode 15 tot 30 april (R1), 15 tot 29 mei (R2), en 6 tot 14 juni (R3).

Deze perioden zijn -in overleg met gebiedscoördinator- gekozen als signaaldatum voor eventuele aanpassingen in het (last minute) beheer en als graadmeter voor de weidevogelstand in de Lopikerwaard (lange termijn). Tijdens de telronden is steeds min of meer dezelfde volgorde van telgebieden aangehouden waardoor ieder gebied een interval kent van 2-4 weken.

De basis voor de monitoringstechniek is de methode die voor BMP-tellingen (Broedvogel Monitoring Project, halverwege de jaren '90 ontwikkeld door Sovon en nog steeds de standaard methode voor de meeste vogeltellingen) wordt toegepast in grasland. Alle waarnemingen worden gebaseerd op gedrag van vogels, er worden geen nesten of kuikens gezocht. Alle soorten van het boerenland worden genoteerd, behalve meerkoeten (dit zijn er zo veel dat hier onevenredig veel werk aan zou zijn, terwijl het agrarisch natuurbeheer er niet op gericht is). In het veld worden alle vogels genoteerd, ook vogels die geen echte binding hebben met het gebied (niet-territoriale vogels). In deze rapportage zijn deze vogels zonder binding (overvliegend, rustende groep, enkele vogel zonder binding) uit de databestanden gefilterd.

Op plaatsen waar dit mogelijk was, is gekozen voor betreding van percelen om een gedetailleerder beeld te krijgen van het weidevogelgedrag. Dit was contractueel alleen voor de percelen met weidevogelbeheer toegestaan. Binnen telgebieden (afb. 1) werden daarom twee vormen van monitoring toegepast:

- in percelen met een weidevogelcontract werd een Mozaïekscan (ook wel BTS telling genoemd) uitgevoerd, waarbij de percelen betreden worden om een gedetailleerder telling te kunnen doen en alarmtelling voor grutto, tureluur, Kievit en scholekster uit te voeren.
- In percelen zonder weidevogelcontract ('witte gebieden') werden vanaf openbare plaatsen en naastgelegen beheerpercelen de vogels in kaart gebracht met de veldmethode van BMP. Deze percelen worden niet betreden.

De monitoring werd namens DNatuur uitgevoerd door Arjan van Duijvenboden, Marleen van der Lee en namens Collectief Lopikerwaard door Maarten van Beek, Anne Broekman en Gijs van Kempen. Per dag werden 1 of meer telgebieden onder-

zocht, waarbij de veldgegevens in Boerenlandvogelmonitor.nl zijn vastgelegd. In afb. 1 is zichtbaar welke delen door DNatuur werden geteld (rood) en welke door Collectief Lopikerwaard (geel). In deze rapportage wordt verder geen onderscheid gemaakt tussen de door het Collectief en door DNatuur gemonitorde gebieden.

Binnen 48 uur (meestal nog dezelfde dag) ontving de gebiedscoördinator een mail met stippenkaarten van de teldag en eventuele veldwaarnemingen, als basis voor eventuele last-minute aanpassingen in het beheer door de agrariërs. Ook werd vaak met agrariërs gesproken over de aanwezige vogels en het beheer, waarbij door de tellers uiteraard verwezen werd naar de gebiedscoördinator voor verdere info hierover.

2 WEIDVOGELS EN HET WEER

Klimaat en weer hebben een grote invloed op de weidevogels. Weer kan zorgen voor een goed of slecht broedseizoen, klimaat kan er voor zorgen dat soorten verdwijnen of verschijnen in een gebied. De praktijk leert dat we allerlei regelingen en afspraken kunnen maken op het gebied van natuurbeheer, maar dat hier altijd een zekere flexibiliteit en veel variatie in moet zitten om in te kunnen spelen op het weer. Weidevogelbeschermers verzochten wel eens dat het weer een grotere invloed heeft dan welk beheercontract ook.

Het KNMI meldt over het voorjaar van 2024:

“Recordwarm, zeer nat en somber

Warmste lente sinds het begin van de metingen

Met een gemiddelde temperatuur van 11,8 °C tegen een langjarig gemiddelde van 9,9 °C was de lente de warmste sinds het begin van de metingen. Het oude record van 11,7 °C dateert van 2007. Alle maanden waren ruim te warm. Maart was recordwarm met een gemiddelde temperatuur van 9,0 °C tegen normaal 6,5 °C. In april was de afwijking het kleinst, 10,8 °C tegen normaal 9,8 °C. Mei was één van de warmste meimaanden sinds het begin van de metingen met een gemiddelde van 15,5 °C tegen normaal 13,4 °C.

Zeer natte lente

De lente was zeer nat met gemiddeld over het land 256 millimeter neerslag tegen een langjarig gemiddelde van 148 millimeter. Hiermee is de lente van 2024 één van de natste sinds 1906.

Maart droog, april zeer nat, mei recordnat

Maart was droog met landelijk gemiddeld 46 millimeter tegen 53 millimeter normaal. April was met gemiddeld 82 mm de op twee na natste aprilmaand sinds het begin van de metingen, normaal valt 40 mm. Mei was de natste meimaand sinds het begin van de metingen met gemiddeld 127 millimeter neerslag tegen 55 millimeter normaal. In mei zorgden zware buien plaatselijk voor wateroverlast.

Zonneschijn

De lente was met over het land gemiddeld 504 uren zon somber. Het langjarig gemiddelde is 567 uur. Alle maanden brachten minder zonneschijn dan normaal. “

Het warme weer en de droge maand maart zorgden voor een behoorlijke grasgroei in het vroege voorjaar. Dat zorgde er voor dat een aantal broedparen (vooral Kievit, maar ook grutto) al vroeg aan een nest begonnen. De stormen met veel neerslag die in april volgden, zorgden helaas voor zeer moeilijke omstandigheden voor de vroeg uitgekomen kuikens. Hoewel het KNMI het over een warm voorjaar heeft, was dit in het weiland door de vaak harde wind en veel regen niet te

merken (wind-chill factor). Door het natte weer waren een aantal beheervormen slecht uitvoerbaar, zoals pakketten met voorweiden en extensief weiden.

De vogels die later gingen broeden hadden het enigszins makkelijker. Laag gelegen nesten verdronken helaas vaak in plassen, maar de kuikens uit de succesvolle nesten troffen veel ongemaaid land aan met voldoende schuilmogelijkheden. Door de grote hoeveelheid neerslag kon er vaak pas laat in het voorjaar gemaaid worden.

Halverwege mei werd het droger (maar niet kurkdroog, zoals in sommige jaren) en kwam het maaien in fasen op gang. Sommige boeren hebben half april al gemaaid.

3. AGRARISCH NATUURBEHEER IN DE LOPIKERWAARD

Agrarisch natuurbeheer via het Collectief (voorheen Agrarische Natuur Vereniging, ANV) vindt in de Lopikerwaard al decennia plaats (eigenlijk al honderden jaren, maar dan zonder contracten en onbeschreven, door boeren met hart voor de natuur). Beheer van de ‘eigen’ natuur is onderdeel van vrijwel elk agrarische bedrijf. De boeren van Collectief Lopikerwaard worden daarin gesteund door een eigen team professionals, mensen die regels, geldstromen, bedrijfsvoering en ecologie samen laten komen.

Via contracten worden afspraken gemaakt voor langere of kortere tijd met boeren, die bijvoorbeeld legfels zoeken en beschermen, water op hun land pompen, vaste mest op het land brengen of een rustperiode creëren in het broedseizoen. De totale oppervlakte aan contracten is te zien in bijlage 1:

- Bijna 2600 ha. Weidevogelbeheer.
- Waarvan bijna 1500 ha. Legselbescherming.
- Waarvan Ruim 700 ha. Kuikenland (ook wel zwaar beheer genoemd).
- Er zijn in 2024 tachtig plas dras percelen gerealiseerd.
- 100 ha. beheer valt buiten de telgebieden.

Niet iedereen doet mee met collectief agrarisch natuurbeheer: door onder andere intensivering van sommige bedrijven en zwaardere eisen om aan agrarisch natuurbeheer mee te doen zijn in de loop der jaren soms vrij grote gaten ontstaan in het gecontracteerd natuurbeheer, de zogenaamde ‘witte gebieden’. Deze zijn in afbeelding 1 zichtbaar als percelen die niet zijn ingekleurd. In bijlage 1 zijn alle oppervlakten beheer per telgebied te zien, maar ook het ‘witte gebied’ in een telgebied.

Wit gebied wil niet zeggen dat er geen natuurbeheer plaatsvindt; soms vindt (weidevogel-, botanisch-, biodiversiteits-)

beheer plaats via andere partijen zoals melkfabrieken en keurmerken. Bovendien: boeren werken met natuur en hebben bijna altijd op een manier een band met die natuur en het landschap. Wel ontbreekt het in de witte gebieden soms aan kennis en bewustzijn van natuurwaarden, waardoor weidevogels hier niet kansloos, maar wel kansarmer zijn. De mate waarin verschilt van bedrijf tot bedrijf.

Naam / Opp. (Ha)																								Totaal Resultaat (Ha)						
Totaal beheer	14	34	43	11	50	12	34	148	81	129	237	5	85	276	90	116	72	167	31	11	3	242	59	50	240	136	45	52	101	2574
Wit gebied	5	28	44	25	127	258	52	82	23	201	80	90	38	244	90	117	162	183	130	87	122	149	357	51	85	77	37	90	20	3054
legselbescherming bouw en grasland	9	8	35	0	33	0	29	102	42	77	169	0	2	159	18	80	52	88	25	7	0	137	23	25	150	98	30	28	51	1479
ruige mest	2	10	3	2	7	4	0	13	16	8	26	2	32	46	18	16	10	26	3	0	0	41	9	4	35	18	6	12	20	391
Kuikenland	3	17	4	9	11	8	4	33	22	44	42	3	51	71	53	20	10	53	3	3	3	64	27	20	54	20	8	12	30	703
percentage kuikenland tov totale beheer	21%	49%	9%	78%	21%	67%	13%	23%	28%	34%	18%	51%	60%	26%	59%	17%	14%	32%	10%	31%	100%	26%	45%	41%	23%	15%	18%	23%	29%	27%
percentage kuikenland tov totale telgebied	15%	27%	4%	24%	6%	3%	5%	14%	22%	13%	13%	3%	42%	14%	30%	9%	4%	15%	2%	3%	3%	16%	6%	20%	17%	9%	10%	9%	24%	12%

Afb. 3: Oppervlakten verschillende soorten beheer in de telgebieden en de verhouding daartussen.

Als we kijken naar de verhoudingen tussen soorten beheer zien we behoorlijke verschillen per polder. Hiervoor zijn verschillende oorzaken te bedenken, zoals deelnamebereidheid, aanwezigheid van vogels (beïnvloed door de omgeving en bodem) maar ook de begrenzing van het telgebied. In afb. 3 (en in bijlage 1) zijn verschillende pakketclusters en verhoudingen daartussen te zien:

- Totaal beheer: oppervlak van alle weidevogelpakketten in een telgebied.
- Wit gebied: oppervlak van telgebied zonder weidevogelpakket.
- Legselbescherming op gras- en bouwland.
- Ruige mest: dit pakket wordt gecombineerd met andere contracten en zou een dubbeling veroorzaken in oppervlakte weidevogelbeheer.
- Kuikenland: alle pakketten behalve legselbescherming en ruige mest, pakketten met een rustperiode, zoals verlate maaidata en voorweidepakketten, maar ook kruidenrijk gras, plas dras, extensief weiden enzovoort.

Met deze pakketclusters kunnen we eenvoudig berekenen hoe de verhouding is tussen:

- Kuikenland ten opzichte van alle weidevogelbeheer in een gebied. Hier zien we flinke verschillen tussen gebieden van 9% tot 100%. De gemiddelde verhouding voor alle telgebieden is 27% kuikenland ten opzichte van alle weidevogelbeheer.
- Kuikenland ten opzichte van hele telgebied, inclusief wit gebied (percelen zonder contract). Deze categorie is meegenomen omdat vogels zich bevinden in een leefgebied, zonder te weten of daar nu afspraken zijn over weidevogelbescherming. We gaan er van uit dat de begrenzing van de telgebieden min of meer op de grenzen van leefgebieden van territoriale vogels is gebaseerd. Alle land daarbinnen is in principe belangrijk voor een soort als de grutto, ook het wit gebied. Het gemiddeld percentage kuikenland in de telgebieden (incl. wit gebied) is 12%.

Wat zegt dit?

Natuurlijk is het belangrijk dat er voldoende kuikenland in een gebied is, zodat oudervogels, nest en jongen voldoende veiligheid en voedsel beschikbaar hebben als er in andere percelen gemaaid of beweid wordt. De percentages kuikenland kunnen hier wel wat over zeggen, maar moeten altijd in combinatie met stippenkaarten worden gebruikt. Grote hoeveelheden kuikenland in een gebied waar niet veel vogels zijn heeft niet

zo veel zin. En in een gebied waar veel vogels in wit gebied broeden, kan juist een hoog percentage kuikenland in de beheerpercelen nodig zijn. Een percentage van 27% kuikenland t.o.v. alle beheer zegt dat Collectief Lopikerwaard als geheel een flinke inspanning doet voor weidevogels. Het is echter cruciaal of het kuikenland in de juiste gebieden ligt. Daarvoor zijn stippenkaarten, aantallen vogels en gebiedskennis nodig. Kwantiteit is nodig en mooi, kwaliteit is vervolgens belangrijker.

4. VOGELS

Legselbeheer of kuikenland, wit gebied of plas dras, uiteindelijk gaat het er om zo veel mogelijk weidevogels succesvol te laten broeden en de kuikens vliegvlug te krijgen. Daarom is ook in 2024 een gebiedsbrede monitoring uitgevoerd. In dit hoofdstuk zullen we nader ingaan op de resultaten van die monitoring. Dat doen we met behulp van een aantal termen:

- Broedparen: vogels die een nest hebben of willen beginnen.
- Gezinnen: vogels met kuikens.
- Territoria: vogels die een nest hebben of willen beginnen of al kuikens hebben.
- Territoriale waarneming of -vogel: waarneming waarbij uit het gedrag blijkt dat het gaat om een vogel(s) die baltst, een paar vormt, een nest heeft of jongen heeft. Enkele vogels die eten, in een groep rusten/eten of hoog overvliegen zonder binding aan het telgebied gelden niet als territoriale waarneming.
- Bruto territoriaal succes (BTS): een percentage dat aangeeft hoeveel grutto's (de enige soort waar BTS goed voor is te bepalen met de toegepaste monitoringmethode) die in R1 (april) broedpaar waren in mei ook als gezin zijn waargenomen. Een hoog percentage betekent een goed BTS, omdat dan veel broedparen ook gezin zijn geworden en de kans op vliegvlugge jongen dan (relatief) groot is
- Hotspot: plaats waar veel vogelterritoria dicht bij elkaar zijn waargenomen
- Hotspotkaart of heatmap: kaart met hotspots

Deze verschillende soorten gegevens zijn verwerkt in tabellen, grafieken en kaarten. Zo zijn gegevens inzichtelijk van alle telgebieden en op de kaart kan een agrariër aardig ontdekken hoe het op het eigen bedrijf met de weidevogels was gesteld. We beginnen groot, met hotspotkaarten van het hele gebied. In de analyse zullen we steeds meer schuiven naar detailniveau en eindigen met de BTS voor grutto per telgebied.

4.1 Vogels op de kaart

Stippen- en hotspotkaarten zijn onmisbaar om weidevogelbeheer tijdens het broedseizoen te helpen en achteraf te evalueren. In deze paragraaf kijken we naar de kaarten van

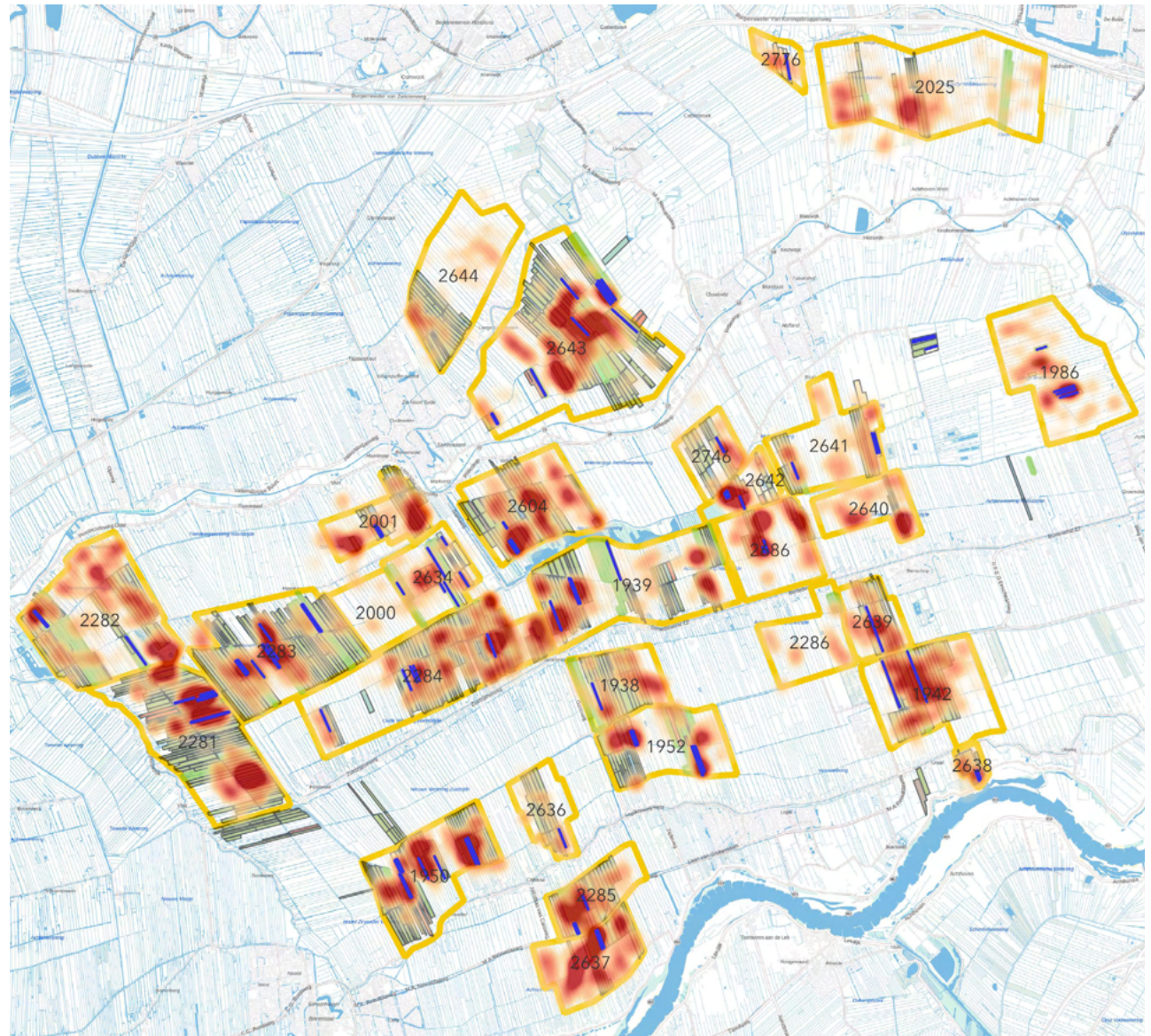
de verschillende telronden en zullen we analyseren in welke beheercategorie de vogels zich bevonden. Zelf analyseren kan met de verschillende afbeeldingen hieronder, maar voor agrariërs zijn ook bijlage 5 en 6 interessant.

R1 (tweede helft april) 2024 (afb.4)

In dit deel van het voorjaar hebben veel weidevogels een nest. Omdat in april uiteraard nog niet bekend is hoe het weer in de rest van het voorjaar gaat verlopen, zouden idealiter alle hotspots zich binnen de beheerpercelen bevinden, op plaatsen waar afspraken zijn over weidevogelbeheer. Dat is in veel gebieden vaak goed geregeld, maar met name in gebieden met veel afwisseling van wit gebied en beheer (dat daar ligt omdat in de buurt vogels aanwezig zijn) zien we nog wel rode hotspots (broedende vogels) in wit gebied. Dat hoeft niet per se een probleem te zijn, maar het kan ook betekenen dat er eind april of begin mei wordt gemaaid, zonder dat iemand naar de nesten omkijkt. In feite zijn alle hotspots in wit gebied plekken waar het nuttig is dat de agrariërs(s) samen met het collectief streven naar meer weidevogelbeheer, al is het maar nestbescherming.

In bijlage 5 is te zien dat het vaak gaat om Kieviten die in wit gebied te vinden zijn, maar op diverse plaatsen gaat het ook om andere soorten zoals grutto en tureluur. In de praktijk gaat het vaak (maar niet altijd) om bouwland en de directe omgeving daarvan.

Afb. 4: Heatmap (rode vlekken) die de dichtheid van territoria in de tweede helft van april (R1) in het gebied aangeeft ten opzichte van de beheerpakketten (legenda in bijlage 4, detailkaarten in bijlage 5).

R2 (tweede helft mei) 2024 (afb. 5)

In de tweede helft van mei hadden veel vogels (in ieder geval het grootste deel van de grutto's) jongen en konden ze zich weer door het gebied verplaatsen. We zien dan ook dat vooral de witte gebieden vaak leger worden en dat de plekken waar plas dras percelen zijn heel druk worden. Maar ook in percelen met nestbescherming wordt het soms erg leeg omdat het gras te hoog wordt of omdat er gemaaid is.

Afb. 5: Heatmap (rode vlekken) die de dichtheid van territoria in de tweede helft van mei (R2) in het gebied aangeeft ten opzichte van de beheerpakketten (legenda in bijlage 4, detailkaarten in bijlage 5).

R3 (eerste helft juni) 2024 (afb. 6)

In dit deel van het voorjaar zijn de meeste gruttogezinnen al uit elkaar (en hopelijk zijn de jongen grotendeels uitgevlogen). De hotspots bestaan vooral uit kieviten, maar ook eenden en scholeksters (zie voor de 5 belangrijkste soorten op de kaart bijlage 5). De hotspots liggen vaak nog bij plas dras percelen.

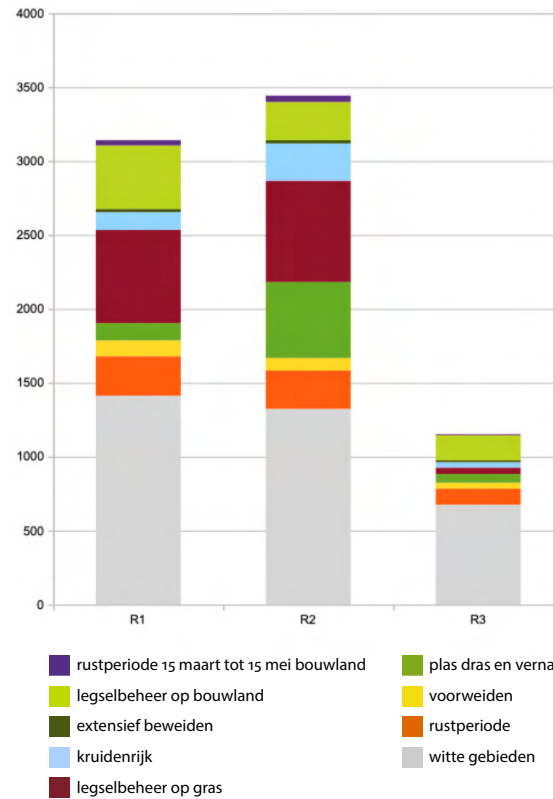

Afb. 6: Heatmap (rode vlekken) die de dichtheid van territoria in de eerste helft van juni (R3) in het gebied aangeeft ten opzichte van de beheerpakketten (legenda in bijlage 4, detailkaarten in bijlage 5).

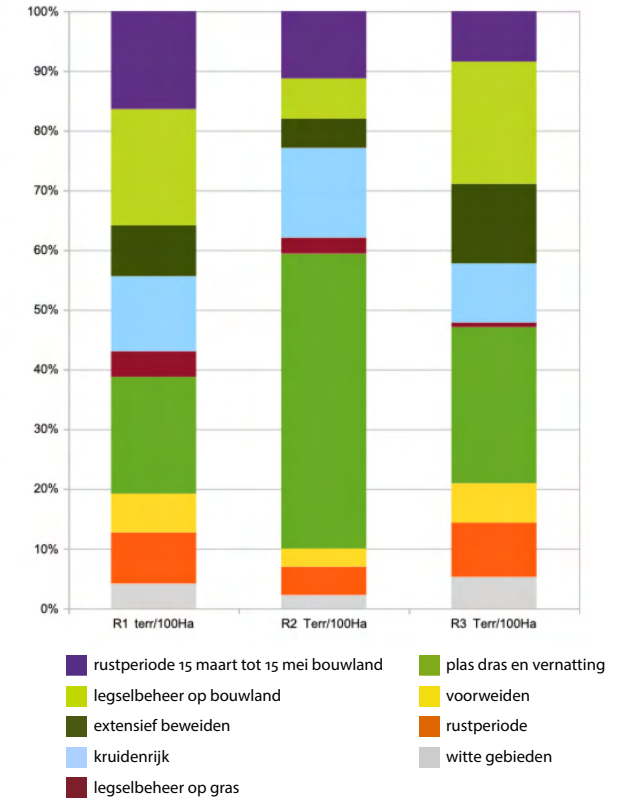
4.2 Vogels en beheer

Een analyse van alle territoria in de verschillende telronden laat de verdeling ervan over de verschillende soorten beheerpakket en wit gebied zien (afb. 7 en 8). Het valt daarbij op dat in R1 en R2 zo'n 40% van de territoria zich in wit gebied bevinden. Legselbeheer op gras is goed voor ongeveer 25% van de territoriale waarnemingen en legselbeheer op bouwland ongeveer 15%. De Kuikenland pakketten zijn goed voor 20% van alle waarnemingen in R1 en R2 (alle percentages bij benadering).

Afb. 8 geeft een goed beeld van het belang van de verschillende beheergroepen, waarbij de grote aantallen territoria in wit gebied opvallen. Echter, er is veel wit gebied, het is dan ook logisch dat er meer vogels zitten dan in een pakket wat maar op een tiental hectaren is afgesloten. Om de verschillende pakketgroepen te kunnen beoordelen op aantrekkingskracht op territoriale vogels is ook de weidevogel dichtheid per 100ha. berekend voor elke soort beheer (afb. 9). Dit geeft een beeld van de efficiëntie van een pakket maar kan niet zonder de totale aantallen (afb. 7 en 8) worden gezien. In de tabel van afb. 7 en in de grafiek van afb. 9 zien we dat de categorie 'plas dras en vernatting' omgerekend de meeste territoria per 100 ha. bevat. Dit is in R1 en R2 een van de meest doeltreffende pakketten om in te zetten voor vogels. 'Wit gebied' bevatte wel veel vogelterritoria maar deze zijn over veel hectaren verdeeld. Deze categorie is niet zo aantrekkelijk voor weidevogels.

Afb. 8: Grafiek met verdeling van de aantallen territoria per telronde en pakketgroep

Afb. 9: Grafiek met verdeling naar dichtheid/100 ha.

groep	Opp. (Ha)	R1	R1 terr./100Ha	R2	R2 Terr./100Ha	R3	R3 Terr./100Ha
witte gebieden	3054	1413	46	1324	43	676	22
rustperiode	280	267	95	258	92	107	38
voorweiden	148	107	72	86	58	41	28
plas dras en vernatting	54	117	218	514	956	59	110
legselbeheer op gras	1311	630	48	686	52	44	3
kruidenrijk	87	121	139	252	290	36	41
extensief beweiden	23	22	95	22	95	13	56
legselbeheer op bouwland	198	429	217	258	130	170	86
rustperiode 15 maart tot 15 mei bouwland	20	36	182	43	218	7	35

Afb. 7: Tabel met overzicht van aantallen territoria (alle vogels) en de berekende dichtheid per 100 ha. per telronde per pakketgroep.

4.3 Vogels in aantal

In 2024 zijn zo'n 7500 territoriale waarnemingen gedaan in de telgebieden van de Lopikerwaard. In telronde 1 zijn 3187 (tweede helft april) territoriale vogels waargenomen, in telronde 2 (tweede helft mei) zijn 2958 territoriale vogels gezien en in telronde 3 (eerste helft juni) werden 1417 territoria gezien. Dit betreft alle vogelsoorten (ook kraaien, reigers en roofvogels), die in het boerenland (territoriaal) werden aangetroffen.

In afb. 10 is voor de belangrijkste soorten weergegeven hoeveel territoria er werden gezien in 2024. Enkele soorten vallen daarbij op door aantallen per telronde:

- De grutto blijft in aantal vrijwel gelijk in R1 en R2, waarna de aantallen in R3 kelderen. Dat is niet zo vreemd (bijlage 3): in R1 broeden de meeste paren (6 gezinnen, 469 nesten), in R2 hebben de meeste grutto's jongen (316 gezinnen, 143 nesten), in R3 zijn er nog 83 gezinnen en 11 nesten over.
- Als we er van uit gaan dat alle grutto nesten in een volgende ronde een gezin op zou moeten leveren, zien we best aanzienlijke verliezen: R1 april 475 broedparen levert in R2 mei 316 gezinnen op, dus 159 nesten zijn verloren gegaan in de tussentijd (en mogelijk zijn enkele nesten uitgekomen en intussen ook uitgevlogen, maar dit percentage is klein). In R2 werden nog 143 nesten genoteerd, die in R3 83 gezinnen en 11 broedparen opleverden. Een verschil van 60.. Er zijn dus in de korte periode tussen R2 en R3 49 nesten verdwenen (bijlage 3 geeft een overzicht van alle getelde grutto broedparen en gezinnen per ronde per polder).
- Hoewel de Kievit een herbroeder is die bij verlies of juist uitvliegen van jongen nogmaals gaat broeden, zien we (afb. 10) de eerste aantallen van meer dan 1000 (R1) territoria vallen naar 711 (R2) en tenslotte naar 382 (R3). Dit lijkt aan te geven dat de Kievit er dit jaar na verlies vaak voor heeft

gekozen niet opnieuw te beginnen. De oorzaak hiervoor ligt vaak bij ongeschikt land (te nat?) of een te slechte conditie (te weinig voedsel?).

- Scholekster, tureluur en eenden lijken redelijk stabiel in aantallen gedurende het seizoen (afb. 10).
- Gele kwikstaart en veldleeuwerik zijn redelijk stabiel in R1 en R2, maar in R3 nemen de aantallen behoorlijk af. Dit duidt op ongeschikt leefgebied aangezien deze soorten tot in augustus kunnen herbroeden (afb. 10).
- De zwarte stern arriveert laat, maar de halvering van aantallen tussen R2 en R3 geeft aan dat het broedsucces van deze kwetsbare soort laag is geweest (afb. 10). Het weer was in deze periode redelijk. Mogelijk speelt hier verstoring door maaien, bemesten of beweiden een rol maar ook predatie is goed mogelijk.

4.4 Bruto territoriaal succes grutto

De BTS van grutto varieert per polder maar is voor alle telgebieden samen goed: 68% (afb. 11). Hierbij moet worden aangekend dat het BTS misleidend kan zijn omdat lage aantallen snel extreme waarden geven. Daarnaast is door het vroege broedseizoen in 2023 het BTS niet goed bruikbaar.

In bijlage 3 zijn per gebied alle broedparen, gezinnen en het maximum aantal territoria per gebied weergegeven. Ook zijn de BTS R2 (het percentage broedparen uit april dat eind mei jongen had) en BTS R3 (het percentage broedparen van eind mei dat begin juni nog jongen had). Deze cijfers laten zien dat er in april nog weinig gruttogezinnen waren: 6. Het zwaartepunt van het aantal gezinnen ligt in mei: 316. Maar ook in juni waren er nog gruttogezinnen: 83. De BTS R2 is 68%, de BTS R3 is 58%. Dit laatste BTS geeft aan dat er tussen eind mei en de tweede week van juni nog te veel gruttojongen sneuvelen. In bijlage 3 is te zien dat slechts zes telgebieden zowel in R2 als

in R3 een goed BTS kenden. In de overige gebieden was de reproductie van de grutto te laag. Het gemiddelde is niet zo heel laag, omdat er gebieden zijn met een BTS hoger dan 100%. Hier is het waarschijnlijk dat er gruttogezinnen uit een ander gebied zijn gekomen. Dat is vaak een lange en gevaarlijke wandeling en niet zo gewenst omdat er veel jongen verloren kunnen gaan.

In 2024 hebben 13 van de 29 telgebieden een goede (groen in afb. 11) BTS. Vaak is dit dan ook een vrij hoge BTS. Opvallend is het feit dat de meeste polders met een lager BTS dan ook vaak een getal onder de 50% hebben. Dat betekent dat het behoud van de grutto voor de toekomst nu op de schouders van die 14 telgebieden met een goede BTS rust. In bijlage 3 zijn de aantallen broedparen, gezinnen, territoria en BTS per telgebied te zien. In de 14 gebieden met een goede BTS waren 324 van de in totaal 544 territoria. 60% van de grutto territoria was in een echt veilig gebied.

telronde	Gele kwikstaart	Grutto	Kievit	Krakeend	Kuifeend	Scholekster	Slobeend	Tureluur	Veldleeuwerik	Wilde eend	Zomertaling	Zwarte stern
R1	28	475	1020	240	77	256	119	224	85	259	8	0
R2	26	459	711	162	58	272	71	261	73	292	5	48
R3	17	94	382	97	40	204	23	147	34	162	7	23

Afb. 10: aantallen territoria van de belangrijkste soorten gedurende de drie telronden R1: tweede helft april, R2: tweede helft mei, R3: eerste helft juni.

Gebied	Territoria 2024 R1	Gezinnen 2024 R2	BTS 2022	BTS 2023	BTS 2024
Graafpolder			0,00%	0,00%	0%
Polder Beloken Land	16	11	42,86%	118,18%	69%
Polder Benschop	13	3	19,00%	250,00%	23%
Polder Bijleveld					0%
Polder Blokland	8	4	17,00%	0,00%	50%
Polder Broek	15	3			20%
Polder Cabauw Oost	1		29,00%	0,00%	0%
Polder Cabauw West	40	30	55,00%	105,88%	75%
Polder Cabauw zuid	6	8	33,00%	75,00%	133%
Polder Groot Keulevaart	23	16	34,00%	100,00%	70%
Polder Hoenkoop	26	13	50,00%	122,22%	50%
Polder Hoenkoop Midden					0%
Polder Hoenkoop Oost	3	4	0,00%	60,00%	133%
Polder Linschoten en Snelrewaard	47	31	12,00%	100,00%	66%
Polder Lopik	16	4	4,00%	229,00%	25%
Polder Lopikerkapel	20	20	69,00%	188,00%	100%
Polder Noord Linschoten	4		0,00%	0,00%	0%
Polder Noordelijk benedeneind	31	13	45,00%	50,00%	42%
Polder Noordelijk benedeneind Oost	16	2	50,00%	133,00%	13%
Polder Noordelijk Boveneind	4	3	0,00%	0,00%	75%
Polder Oostelijk Benedeneind	2		0,00%	0,00%	0%
Polder Polsbroek	35	22		79,00%	63%
Polder Reijerscop	8	14			175%
Polder Vliet en Dijkveld	22	19	200,00%	144,44%	86%
Polder Vlist Oostzijde	63	60	66,00%	134,69%	95%
Polder Willeskop	19	16	13,00%	77,78%	84%
Polder Willeskop Oost	5	8		26,67%	160%
Polder Willige Langerak	27	10	73,00%	150,00%	37%
Polder Zuidelijk Benedeneind	5	2	0,00%	300,00%	40%
totaal	475	316			68%

Afb. 11: Bruto Territoriaal Succes (BTS R2) 2024, 2023 en 2022 van de grutto in de verschillende telgebieden. BTS geeft aan welk percentage van de broedende grutto's ook jongen had in een telgebied. Een BTS van 0-50% is slecht, de grutto gaat hier langzaam verdwijnen. Een BTS van 50-64% is redelijk, mogelijk voldoende om de populatie in het gebied in stand te houden. Een BTS van 65-100% is goed, de gruttopopulatie is gezond en houdt waarschijnlijk stand. Een BTS van meer dan 100% betekent dat er gezinnen van buiten het gebied instromen of dat er broedparen niet zijn genoteerd.

Heeft kuikenland direct effect op de BTS?

Het is interessant om eens te onderzoeken of de hoeveelheid kuikenland een direct effect heeft op de BTS grutto. Daarom is in bijlage 7 een tabel opgenomen van de verschillende beheer-groepen per telgebied (zoals we eerder zagen in dit rapport) aangevuld met:

- grutto broedparen
- kuikenland nodig ideaal (1,4 ha./broedpaar)
- kuikenland nodig minimaal (1 ha./broedpaar)
- Kuikenland over of tekort
- BTS grutto

De norm is: een broedpaar grutto heeft idealiter 1,4 ha. kuikenland nodig om succesvol dekking en voedsel te vinden voor de kuikens. In de praktijk wordt een ondergrens van 1 ha./broedpaar toegepast.

Als we kijken naar de Lopikerwaard als geheel, zien we dat er meer dan genoeg kuikenland is (38ha. 'over' bij ideaal 1,4 ha./broedpaar), leidend tot een BTS van 68 %.

Gebiedsbreed is er genoeg kuikenland en ook een goede BTS!

Echter, als we naar de verschillende gebieden kijken, is het niet mogelijk om overal een duidelijk verband te zien tussen oppervlakte kuikenland per telgebied en de BTS. Het lijkt er op dat ook andere factoren een rol spelen, zoals predatie, verstoring, de kwaliteit van het gras (beheer en wit gebied). Bij de gebieden waar geen duidelijk verband is tussen voldoende kuikenland en een goede BTS verdienen dit soort factoren nadere aandacht.

4.5 Vergelijking vogels 2024, 2022 en 2023

Er zijn in 2024 meer en soms andere gebieden geteld als in 2023 en 2022. Dat maakt een-op-een vergelijking van de teljaren moeilijk, maar waar het uiteindelijk om gaat is dat een zo groot mogelijk aantal vogels op langere termijn succesvol is. Om dat te bereiken moeten ze in beeld zijn. Door monitoring hebben we een aantal getallen tot onze beschikking die iets vertellen over de vogels in de Lopikerwaard.

Ten eerste het aantal territoria dat is waargenomen. In lijn met de rapportage van 2023 zijn deze aantallen voor steltlopers, eenden, zangvogels en sterns weergegeven in afb. 12. Zoals gezegd: het gaat in feite om het aantal in beeld gebrachte en daardoor hopelijk beter beschermde vogels. In die zin zien we dat er sprake is van veel positieve ontwikkelingen, zoals een toename van het aantal Kievit territoria (2022: 934 territoria, 2024: 1020 territoria) en grutto territoria (2022: 372 territoria, 2024: 544 territoria)! In de dichtheden/100ha. (laatste kolommen afb. 12) zien we dat ook (enigszins) terug komen.

Daarnaast is het interessant om het Bruto Territoriaal Succes (BTS) eens per jaar te bekijken. In afb. 11 zijn de BTS-percentages van 2022-2024 opgenomen voor de grutto. Het percentage geeft weer welk deel van de territoria ook resulteerde in een gruttogezin (met kuikens). Hoewel 2023 een vreemd jaar was met een flinke ondertelling van broedparen en daardoor een hoge BTS, zien we in de loop der jaren toch wel een voorzichtige trend van meer polders met een goede BTS (groen in afb. 11)

	2022	2023	2024	2022 dichtheid/100Ha	2023 dichtheid/100Ha	2024 dichtheid/100Ha
	territoria	territoria	territoria	5600Ha	3892Ha	5628 Ha
STELTLOPERS						
Kleine plevier	1	2	0	0	0	0
Wulp	6	3	2	0	0	0
grutto	372	414	544	7	11	10
kievit	934	688	1020	17	18	18
scholekster	208	179	272	4	5	5
tureluur	175	224	261	3	6	5
Kluut		0	2	0	0	0
subtotaal	1696	1510	2032	30	39	36
EENDEN						
Bergeend	48	42	70	1	1	1
Krakeend	158	148	240	3	4	4
Kuifeend	44	40	77	1	1	1
wilde eend	161	192	292	3	5	5
wintertaling	12	21	7	0	1	0
zomertaling	9	9	8	0	0	0
slobeend	108	116	119	2	3	2
smient	1	0	2	0	0	0
subtotaal	541	568	815	10	15	14
KLEINE ZANGVOGELS						
Gele kwikstaart	15	13	28	0	0	0
Graspieper	18	18	18	0	0	0
Veldleeuwerik	37	60	85	1	2	2
subtotaal	70	105	131	1	3	2
STERNEN						
Visdief	4	4	16	0	0	0
Zwarte stern	50	45	48	1	1	1
subtotaal	54	49	64	1	1	1

Afb. 12: Aantallen territoria en dichtheid (territoria/100 ha.) van de belangrijkste soorten.

5 CONCLUSIE

Het gaat steeds beter met de weidevogels in de Lopikerwaard. De hoeveelheid agrarisch natuurbeheer neemt toe en de kwaliteit ervan ook. Het is duidelijk dat er gewerkt wordt aan hotspots van optimaal beheer en veel vogels weten deze hotspots goed te vinden. Dat zien we aan het BTS getal van de grutto: 68% voor de hele Lopikerwaard, met slechts 2500 van de bijna 6000 getelde hectare waar gericht weidevogelbeheer plaatsvindt. Er is nog veel 'wit gebied' waar meestal geen afspraken zijn vastgelegd over weidevogelbescherming, maar toch ging het in 2024 goed met de grutto. De oorzaak hiervoor was deels het natte voorjaarsweer.

In de Lopikerwaard zien we nog steeds heel veel vogels in 'wit gebied' waar geen afspraken zijn over weidevogelbeheer, namelijk zo'n 40% van het totale aantal. Gelukkig zijn vooral pakketten kuikenland (late maaidata, plas dras, kruidenrijk gras) erg efficiënt en gebiedsbreed voldoende gerealiseerd voor de grutto. Als alle pakketten dezelfde oppervlakte zouden hebben zou bijvoorbeeld plas-dras 50% van alle vogelterritoria een plek bieden. In de verschillende kaarten is te zien dat de dekking van de beheerpakketten per polder sterk verschilt. In gebieden met veel wit gebied (geen beheer maar soms ook SBB gebied) maar soms ook met veel legselbescherming verplaatsen de vogels zich na het broeden al snel naar plekken met goed beheer (vaak plas dras met een mozaïek er om heen).

Toch kiezen vooral Kieviten als zichtjagers naar insecten op de grond vaak voor gemaaid of beweid gras omdat ze daar beter voedsel kunnen vinden. Helaas is vooral voor kuikens daar ook de kans op predatie of verlies door bewerkingen het grootst. Dat laatste geldt ook voor maisland. Dit jaar werden deze pas laat bewerkt, maar door regen en wind zijn veel Kievitkuikens gesneuveld en veel Kieviten zijn niet opnieuw gaan broeden.

Niet alle gebieden behaalden een grutto-BTS van 68%. Sommige gebieden haalden een hoger cijfer, andere een lager. In bijlage 3 is te zien dat de aanwas, nodig voor het voortbestaan van de gruttopopulatie, dit jaar in 13 van de 29 telgebieden voldoende was. In sommige gebieden was voldoende kuikenland,

maar niet in alle. Ook in gebieden waar de BTS niet voldoende was, was regelmatig voldoende kuikenland.

De Lopikerwaard als geheel gaat prima op het gebied van weidevogels: Er is voldoende kuikenland, de aantallen vogels nemen duidelijk toe (maar nog geen trend, na 3 jaar!) en er is een goede BTS.

Wel zijn er flinke verschillen tussen de polders/telgebieden. In de verschillende tabellen is goed te zien in welke polders nog werk is. Denk daarbij aan oppervlakte beheer en kwaliteit van het kuikenland. Omdat kwaliteit en kwantiteit van het mozaïek per polder verschilt, is in afb. 13. per gebied een korte conclusie over de kwantiteit en kwaliteit van het beheer voor grutto weer-gegeven (gebaseerd op bijlage 7). In vrijwel elk gebied is vanuit de ecologie van de grutto wel iets te verbeteren.

categorie	Graafpolder	Polder Beloken Land	Polder Benschop	Polder Bijleveld	Polder Blokland	Polder Broek	Polder Cabauw Oost	Polder Cabauw West	Polder Cabauw zuid	Polder Groot Keulevaart	Polder Hoenkoop	Polder Hoenkoop Midden	Polder Hoenkoop Oost	Polder Linschoten en Snelrewaard	Polder Lopik	Polder Lopikerpel	Polder Noord Linschoten	Polder Noordelijk benedeneind	Polder Noordelijk benedeneind Oost	Polder Oostelijk Benedeneind	Polder Oostelijk Bovenneind	Polder Polbroek	Polder Reijerscop	Polder Vliet en Dijkveld	Polder Vlist Oostzijde	Polder Willeskop	Polder Willeskop Oost	Polder Willige Langerak	Polder Zuidelijk Benedeneind	Totaal Resultaat	broedparen
grutto broedparen	0	16	13		8	15	1	40	6	23	26		3	47	16	20	4	31	16	4	2	35	8	22	63	19	5	27	5	475	broedparen
kuikenland nodig ideaal (1,4 ha./broedpaar)	0,0	22,4	18,2	0,0	11,2	21,0	1,4	56,0	8,4	32,2	36,4	0,0	4,2	65,8	22,4	28,0	5,6	43,4	22,4	5,6	2,8	49,0	11,2	30,8	88,2	26,6	7,0	37,8	7,0	665,0	ha.
kuikenland nodig minimaal (1 ha./broedpaar)	0,0	16,0	13,0	0,0	8,0	15,0	1,0	40,0	6,0	23,0	26,0	0,0	3,0	47,0	16,0	20,0	4,0	31,0	16,0	4,0	2,0	35,0	8,0	22,0	63,0	19,0	5,0	27,0	5,0	475,0	ha.
kuikenland over of tekort bij ideaal benodigd (1,4 ha.)	2,9	-5,7	-14,4	8,7	-0,7	-12,7	3,0	-22,7	14,0	12,0	5,5	2,6	47,2	5,3	31,1	-8,0	4,4	9,4	-19,3	-2,3	0,5	14,5	15,6	-10,4	-34,0	-6,8	1,2	-25,6	22,6	38,1	ha.
kuikenland over of tekort bij minimaal benodigd (1 ha.)	2,9	0,7	-9,2	8,7	2,5	-6,7	3,4	-6,7	16,4	21,2	15,9	2,6	48,4	24,1	37,5	0,0	6,0	21,8	-12,9	-0,7	1,3	28,5	18,8	-1,6	-8,8	0,8	3,2	-14,8	24,6	228,1	ha.
BTS 2024	0%	69%	23%	0%	50%	20%	0%	75%	133%	70%	50%	0%	133%	66%	25%	100%	0%	42%	13%	75%	0%	63%	175%	86%	95%	84%	160%	37%	40%	68%	
Conclusie kwaliteit grutto mozaiek	Te klein en besloten		Te weinig kuikenland		Veel wit gebied, te weinig kuikenland		Te klein en besloten		Veel wit gebied, te weinig kuikenland		Te weinig kuikenland		Te weinig kuikenland		Veel wit gebied, te weinig kuikenland		Te weinig kuikenland		Klein, weinig beheer maar goede kwaliteit		Veel grutto's maar goede kwaliteit kuikenland en mogelijk goede nestbescherming		Veel grutto's maar goede kwaliteit kuikenland en mogelijk goede nestbescherming		Veel grutto's maar goede kwaliteit kuikenland en mogelijk goede nestbescherming		Veel grutto's maar goede kwaliteit kuikenland en mogelijk goede nestbescherming		Veel wit gebied, weinig kuikenland tov broedparen		

Afb. 13: kwantiteit van kuikenland, BTS en korte conclusie gruttobiotoop

6 HOE KAN HET NOG WAT BETER

- Probeer in aanvulling op het huidige beheer meer maisland te beschermen, maar benader ook boeren waar in de verschillende telronden clusters weidevogels in grasland zijn waargenomen.
- Mogelijk is de regel dat per hectare legselbescherming een oppervlakte kuikenland gerealiseerd moet worden een drempel voor zo veel mogelijk reduceren van wit gebied. DNatuur pleit er voor de verhouding legselbeheer-kuikenland op polderniveau te bekijken, niet per bedrijf. Het is belangrijker dat er minder wit gebied komt.
- Besteed in de gebieden waar te weinig kuikenland is per broedpaar grutto aandacht aan het uitbreiden van die oppervlakte.
- Als de oppervlakte kuikenland voldoende is maar de BTS niet, ligt dit waarschijnlijk aan de kwaliteit van het kuikenland, de rust of predatie. Onderzoek dit in deze polders en probeer hier kwaliteit te verbeteren in plaats van oppervlakte.
- Weidevogelbeheer draait niet alleen om de grutto. Beheer voor deze soort is goed voor meer steltlopers en ook eenden, maar vooral de Kievit, veldleeuwerik en ook wel de gele kwikstaart hebben specifiek beheer nodig. Deze verschillende 'beheerbundels' staan beschreven in de rapportage van 2023. In vrijwel alle gebieden ging het in 2024 niet goed met de Kievit en waarschijnlijk ook niet met gele kwikstaart en veldleeuwerik. Door het natte voorjaar kon er lang niet gebroed worden en zodra het lang opdroogde werd maisland vaak bewerkt waardoor veel nesten verloren gingen. Hiervoor zijn de bundel Kievit pakketten bedoeld.
- Beheermonitoring geeft jaarlijks nieuwe inzichten, betrokkenheid en sturing aan het beheer. Blijf dit zo veel mogelijk volhouden.
- Een aantal gebieden zijn erg klein of bevatten erg weinig beheer. Vaar een duidelijke koers voor deze gebieden: uitbreiding, afstoten of specifiek soortbeheer.

BIJLAGE 1: BEHEER OPPERVLAKTEN 2024 PER TELGEBIED

Let op: doordat ook buiten de telgebieden beheer is afgesloten, verschilt de totale oppervlakte beheer in alle telvakken enigszins van de oppervlakte beheer in het hele gebied van het collectief (afb. 3).

PAKKET-CODE	PAKKETNAAM/OPP.	Graafpolder	Polder Beloken Land	Polder Benschop	Polder Bijveld	Polder Blokland	Polder Broek	Polder Cabauw Oost	Polder Cabauw West	Polder Cabauw zuid	Polder Groot Keulevaart	Polder Hoenkoop	Polder Hoenkoop Midden	Polder Hoenkoop Oost	Polder Linschoten en Snelrewaard	Polder Lopik	Polder Lopikerkapel	Polder Noord Linschoten	Polder Noordelijk benedeneind	Polder Noordelijk benedeneind Oost	Polder Oostelijk benedeneind	Polder Noordelijk Bovenend	Polder Oostelijk benedeneind	Polder Polbroek	Polder Reijerscop	Polder Vliet en Dijkveld	Polder Vliet Oostzijde	Polder Willeskop Oost	Polder Willigse Langerak	Polder Zuidelijk benedeneind	Totaal Resultaat (Ha)
A01a	van 1 april tot 1 juni			3		2	1	2		17	17		6	23	2	12		24	1		3	11	10		10	8		4	158		
A01b	van 1 april tot 8 juni						0	2	7	9	10			4	5								6			1		4	15	65	
A01c	van 1 april tot 15 juni						3	0	6				2	8	2	17							2				1	1	43		
A01d	van 1 april tot 22 juni									2			7	2					3										13		
A01l	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 15 juni							2							1		6									1			10		
A01m	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 22 juni	1																								1			3		
A01q	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 1 juni							6	2	2				12			3	5					17		3	8	4	3	3	68	
A01r	voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 8 juni													1		3		4					5	3	4		3	3		25	
A01s	voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 8 juni							5								4													9		
A01u	voorweiden tot 15 mei, daarna rust tot 15 juni					4			3	5	2			1	11			3					1					2	32		
A03b	van 15 februari tot 15 mei																0												0		
A03i	in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 3 weken							1						0		0													1		
A03n	van 1 maart tot 1 juni			0	0		0			0	0	0		0	0			0	0				1			0			3		
A03o	van 1 maart tot 15 juni	1	1			0		0	2	0	0	2		0	1	2							0		0	2	1	0	0	14	
A03p	van 1 maart tot 1 juli															1		0											1		
A04a	legselbeheer op grasland	7	8	26		27		29	87	27	73	136		2	148	18	68	46	79	20	4		128	23	24	138	73	29	22	42	1281

		Graafpolder	Polder Belaken Land	Polder Benschop	Polder Bijleveld	Polder Blokland	Polder Broek	Polder Cabauw Oost	Polder Cabauw West	Polder Cabauw zuid	Polder Groot Keulevaart	Polder Hoenkoop	Polder Hoenkoop Midden	Polder Hoenkoop Oost	Polder Linschoten en Snelrewaard	Polder Lopik	Polder Lopikerkapel	Polder Noord Linschoten	Polder Noordelijk benedeneind	Polder Noordelijk benedeneind Oost	Polder Noordelijk Bovenneind	Polder Oostelijk Benedeneind	Polder Polbroek	Polder Reijerscop	Polder Vliet en Dijkveld	Polder Willest Oostzijde	Polder Willest Oost	Polder Willest Langetrak	Polder Zuidelijk Benedeneind	Totaal Resultaat (Ha)	
A04d	plus 2 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus																							3	2					5	
A04e	plus 3 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus																									7				7	
A04f	plus 4 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus												9										3	2		4				17	
A04g	plus 5 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus																								1					1	
A05a	rust 1 april tot 15 juni, 4 indicatorsoorten	5		2	2	3		3	4	3	6	12	4	1		1	3	2	1			4	2	2	6	1	3		68		
A05b	rust 1 april tot 22 juni, 4 indicatorsoorten	0			3							4		1												6			15		
A05c	rust 1 april tot 1 juli, 4 indicatorsoorten	2																2											4		
A06a	beweidingsplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha.											1	1	1								3			5		3		14		
A06c	beweidingsplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 GVE/ha en maximaal 3 GVE/ha	3											4					2					1						9		
A07a	ruige mest	2	10	3	2	7	4	13	16	8	26	2	32	46	18	16	10	26	3			41	9	4	35	18	6	12	20	391	
A08b	het (oppervlakte -)waterpeil naast de beheer-eenheid wordt met minimaal 30 cm verhoogd t.o.v. het omringend waterpeil, van 15 februari tot 15 juni.	4						8			1			1	11						2				4	2		2	34		
A13c.26.01	A13c2 botanisch waardevolle weiderand (4 indicatorsoorten)1e snede niet maaien	1		0				2		2	1	0	1	1		1	0	0		1		3	2	1	4			2	21		
A13c.26.02	A13c3 botanisch waardevolle weiderand (4 indicatorsoorten)1e meter niet maaien bij 1e snede	0				1	2			4				2				7				2	3	2	0		2		25		
A41a	verschrallen voedselrijk grasland	1				2							2	2								3		1				2	13		
A41b	doorbreken Witboldominantie											1																	1		
A42a	legselbeheer op bouwland	3	10		6		15	16	4	33			11		12	6	9	6	4			9		2	13	26	1	6	9	198	
A42b	met rustperiode van 15 maart tot 15 mei				6						1		10											2			1		20		
A45a	kievtrand	1																0							0	0			2		
Totaal beheer		14	34	43	11	50	12	34	148	81	129	237	5	85	276	90	116	72	167	31	11	3	242	59	50	240	136	45	52	101	2574

	Gracfpolder	Polder Beloken Land	Polder Benschop	Polder Bijleveld	Polder Blokland	Polder Broek	Polder Cabauw Oost	Polder Cabauw West	Polder Cabauw zuid	Polder Groot Keulwaart	Polder Hoenkoop	Polder Hoenkoop Midden	Polder Hoenkoop Oost	Polder Linschoten en Snalrewaard	Polder Lopik	Polder Lopikerkapel	Polder Noord Linschoten	Polder Noordelijk benedeneind	Polder Noordelijk benedeneind Oost	Polder Noordelijk Bovenend	Polder Oostelijk Benedeneind	Polder Polsbroek	Polder Reijerscop	Polder Vliet en Dijkveld	Polder Vlist Oostzijde	Polder Willeskop	Polder Willeskop Oost	Polder Willige Langerck	Polder Zuidelijk Benedeneind	Totaal Resultaat (Ha)
Wit gebied	5	28	44	25	127	258	52	82	23	201	80	90	38	244	90	117	162	183	130	87	122	149	357	51	85	77	37	90	20	3054
legselbescherming bouw en grasland	9	8	35	0	33	0	29	102	42	77	169	0	2	159	18	80	52	88	25	7	0	137	23	25	150	98	30	28	51	1479
ruige mest	2	10	3	2	7	4	0	13	16	8	26	2	32	46	18	16	10	26	3	0	0	41	9	4	35	18	6	12	20	391
Kuikenland	3	17	4	9	11	8	4	33	22	44	42	3	51	71	53	20	10	53	3	3	3	64	27	20	54	20	8	12	30	703
percentage kuikenland tov totale beheer	21%	49%	9%	78%	21%	67%	13%	23%	28%	34%	18%	51%	60%	26%	59%	17%	14%	32%	10%	31%	100%	26%	45%	41%	23%	15%	18%	23%	29%	27%
percentage kuikenland tov totale telgebied	15%	27%	4%	24%	6%	3%	5%	14%	22%	13%	13%	3%	42%	14%	30%	9%	4%	15%	2%	3%	3%	16%	6%	20%	17%	9%	10%	9%	24%	12%

BIJLAGE 2: AANTALLEN TERRITORIALE WAARNEMINGEN BELANGRIJKE SOORTEN PER TELGEBIED

R1

Aantal - Soort		Soort									
Gebied	Gele kwikstaart	Grutto	Kievit	Krakeend	Kuifeend	Scholekster	Slobeend	Tureluur	Veldleeuwerik	Wilde eend	Zomertaling
Graafpolder			6	2		1	1	2		1	
Polder Beloken Land		16	15	3		7	3	4		4	
Polder Benschop	1	13	22	4	1	5	1	1	1	5	
Polder Bijleveld			3	1	1	3				4	
Polder Blokland		8	32	2		6	1	8	3	5	
Polder Broek		15	38	3		9	3	5	1	4	
Polder Cabauw Oost		1		3		1	3	1	1	7	
Polder Cabauw West	1	40	62	7	7	13	11	11	1	6	2
Polder Cabauw zuid	1	6	30	3	3	8	1	5		15	
Polder Groot Keulevaart	1	23	22	49	10	12	10	5	3	35	
Polder Hoenkoop		26	44	11	2	22	11	12	5	11	
Polder Hoenkoop Midden						1				4	
Polder Hoenkoop Oost		3	21	5		3	1	3	7	4	
Polder Linschoten en Snelrewaard	4	47	131	13	6	26	6	12	7	10	1
Polder Lopik		16	37	6		4	2	10	1	12	
Polder Lopikerkapel	1	20	41	12	3	5		30	19	6	
Polder Noord Linschoten		4	29	6		5		2	2	3	
Polder Noordelijk benedeneind		31	41	12	4	10	8	12		16	2
Polder Noordelijk benedeneind Oost		16	55	6		8	3	5		8	
Polder Noordelijk Boveneind		4	33	5	1	5	1	1	3	6	
Polder Oostelijk Benedeneind		2	12	1	2	4				6	
Polder Polsbroek	3	35	39	22	13	18	11	16	3	43	
Polder Reijerscop	2	8	78	8		15	1	5	3	3	
Polder Vliet en Dijkveld		22	32	12	3	9	5	10		4	2
Polder Vlist Oostzijde	4	63	46	15	6	21	25	29	6	5	
Polder Willeskop	6	19	58	9	6	14	3	15	17	8	
Polder Willeskop Oost		5	9	3		5		1		7	
Polder Willige Langerak	4	27	51	14	6	12	8	14	1	13	
Polder Zuidelijk Benedeneind		5	33	3	3	4		5	1	4	1
Totaal Resultaat	28	475	1020	240	77	256	119	224	85	259	8

R2

Aantal - Soort		Soort										
Gebied	Gele kwikstaart	Grutto	Kievit	Krakeend	Kuifeend	Scholekster	Slobeend	Tureluur	Veldleeuwerik	Wilde eend	Zomertaling	Zwarte stern
Graafpolder			3			1		1				
Polder Beloken Land		14	7	2	2	8		7		24		
Polder Benschop	1	4	9	3		2			2	6		
Polder Bijleveld			11	1		2	1	5		3		
Polder Blokland		4	33	3		11		9	3	9		
Polder Broek		5	19	1		6	1	5		5		
Polder Cabauw Oost			1	3	2		1			5		
Polder Cabauw West	1	41	46	9	6	15	9	12	2	11		1
Polder Cabauw zuid	3	13	25	7	1	7	2	8		13		
Polder Groot Keulevaart		22	18	9	6	9	3	4	1	16	1	
Polder Hoenkoop	1	46	53	21		28	11	25	26	16		5
Polder Hoenkoop Midden		1	1	1		2			1	8		1
Polder Hoenkoop Oost	2	12	29	5		6	8	7		9		
Polder Linschoten en Snelrewaard	4	44	59	17	1	19	3	24	10	10		
Polder Lopik		13	30	4		6	3	13	1	13	3	
Polder Lopikerkapel	2	26	29	11	9	8		23	11	13		2
Polder Noord Linschoten		2	26	2	1	12	2	2		8		
Polder Noordelijk benedeneind		19	43	7	4	14	1	7		18		1
Polder Noordelijk benedeneind Oost		2	13	3		5		2		5		
Polder Noordelijk Boveneind	1	3	13	3		5		3		5		
Polder Oostelijk Benedeneind		1	9	2		5		1		4		
Polder Polsbroek		30	34	16	8	14	12	15	3	35		26
Polder Reijerscop		18	56	2		15	1	12	3	6		
Polder Vliet en Dijkveld		32	21	7	2	9	1	12		13		
Polder Vlist Oostzijde	3	64	25	1	2	24	3	39	4	1		12
Polder Willeskop	5	19	23	5	5	11		11	6	7	1	
Polder Willeskop Oost	1	9	6			6		2		3		
Polder Willige Langerak	2	10	37	5	6	16	4	7		14		
Polder Zuidelijk Benedeneind		5	32	12	3	6	5	5		12		
Totaal Resultaat	26	459	711	162	58	272	71	261	73	292	5	48

R3

Aantal - Soort		Soort										
Gebied	Gele kwikstaart	Grutto	Kievit	Krakeend	Kuifeend	Scholekster	Slobeend	Tureluur	Veldleeuwerik	Wilde eend	Zomertaling	Zwarte stern
Graafpolder				1	1					1		
Polder Beloken Land		4				6		1		2		
Polder Benschop			6	1		2			1	3	1	
Polder Bijleveld						3						
Polder Blokland		1	5	1	1	10		1	4	5		
Polder Broek		1	12	2	1	3		2		3		
Polder Cabauw Oost				1			1			5		
Polder Cabauw West	1	2	20	7	1	13	1	9		10		
Polder Cabauw zuid		5	19	6	2	6	3	5		6		
Polder Groot Keulevaart		6	10	9	6	10	1	6		7	1	
Polder Hoenkoop	1	4	26	8	1	10		10	10	9		
Polder Hoenkoop Midden						1				2		
Polder Hoenkoop Oost		3	6	1		6		8		1		
Polder Linschoten en Snelrewaard	3	4	19	7	1	12		13	3	6	1	
Polder Lopik		1	15	2		6	2	19		9	1	
Polder Lopikerkapel	3		22	6		2		7	9	7		3
Polder Noord Linschoten	1		17	6	1	13		6	1	14		
Polder Noordelijk benedeneind		2	23	10	2	11		9		17		
Polder Noordelijk benedeneind Oost		2	9	3		6		2		8		
Polder Noordelijk Boveneind			10	2		3		2				
Polder Oostelijk Benedeneind			15		1	2				1	1	
Polder Polsbroek	1	13	25	9	10	11	2	9	1	15	1	16
Polder Reijerscop	4	4	37		1	12	2	8	1	5		
Polder Vliet en Dijkveld		10	6	3	3	11		9		8		
Polder Vlist Oostzijde		10	17		1	14	6	12	2			4
Polder Willeskop	3		16	1	2	8	2	3	2	5		
Polder Willeskop Oost			7			4						
Polder Willige Langerak		19	27	8	5	8	2	5		6	1	
Polder Zuidelijk Benedeneind		3	13	3		11	1	1		7		
Totaal Resultaat	17	94	382	97	40	204	23	147	34	162	7	23

BIJLAGE 3: GRUTTO BROEDPAREN, GEZINNEN, TERRITORIA BTS PER TELGEBIED

Grutto per gebied			Soort									
Gebied	R1 gruttogzinnen	R2 Gruttogezinnen	R3 gruttogezinnen	R1 broedparen	R2 broedparen	R3 broedparen	BTS R2	BTS R3	R1 territoria	R2 territoria	R3 territoria	Max N territoria
Graafpolder				0	0	0	x	x				
Polder Beloken Land		11	4	16	3	0	69%	133%	16	14	4	16
Polder Benschop		3		13	1	0	23%	0%	13	4		13
Polder Bijleveld				0	0	0	x	x				
Polder Blokland		4		8	0	1	50%	x	8	4	1	8
Polder Broek		3		15	2	1	20%	0%	15	5	1	15
Polder Cabauw Oost				1	0	0	0%	x	1			1
Polder Cabauw West		30	2	40	11	0	75%	18%	40	41	2	41
Polder Cabauw zuid		8	4	6	5	1	133%	80%	6	13	5	13
Polder Groot Keulevaart	1	16	6	22	6	0	73%	100%	23	22	6	23
Polder Hoenkoop		13	3	26	33	1	50%	9%	26	46	4	46
Polder Hoenkoop Midden				0	1	0	x	0%		1		1
Polder Hoenkoop Oost		4	3	3	8	0	133%	38%	3	12	3	12
Polder Linschoten en Snelrewaard		31	3	47	13	1	66%	23%	47	44	4	47
Polder Lopik		4		16	9	1	25%	0%	16	13	1	16
Polder Lopikerkapel		20		20	6	0	100%	0%	20	26		26
Polder Noord Linschoten	1			3	2	0	0%	0%	4	2		4
Polder Noordelijk benedeneind		13	2	31	6	0	42%	33%	31	19	2	31
Polder Noordelijk benedeneind Oost		2	1	16	0	1	13%	x	16	2	2	16
Polder Noordelijk Boveneind		3		4	0	0	75%	x	4	3		4
Polder Oostelijk Benedeneind				2	1	0	0%	0%	2	1		2
Polder Polsbroek		22	13	35	8	0	63%	163%	35	30	13	35
Polder Reijerscop		14	4	8	4	0	175%	100%	8	18	4	18
Polder Vliet en Dijkveld		19	9	22	13	1	86%	69%	22	32	10	32
Polder Vlist Oostzijde	3	60	10	60	4	0	100%	250%	63	64	10	64
Polder Willeskop	1	16		18	3	0	89%	0%	19	19		19
Polder Willeskop Oost		8		5	1	0	160%	0%	5	9		9
Polder Willige Langerak		10	17	27	0	2	37%	x	27	10	19	27
Polder Zuidelijk Benedeneind		2	2	5	3	1	40%	67%	5	5	3	5
	6	316	83	469	143	11	67%	58%	475	459	94	544

BIJLAGE 4: LEGENDA KAARTEN

2024

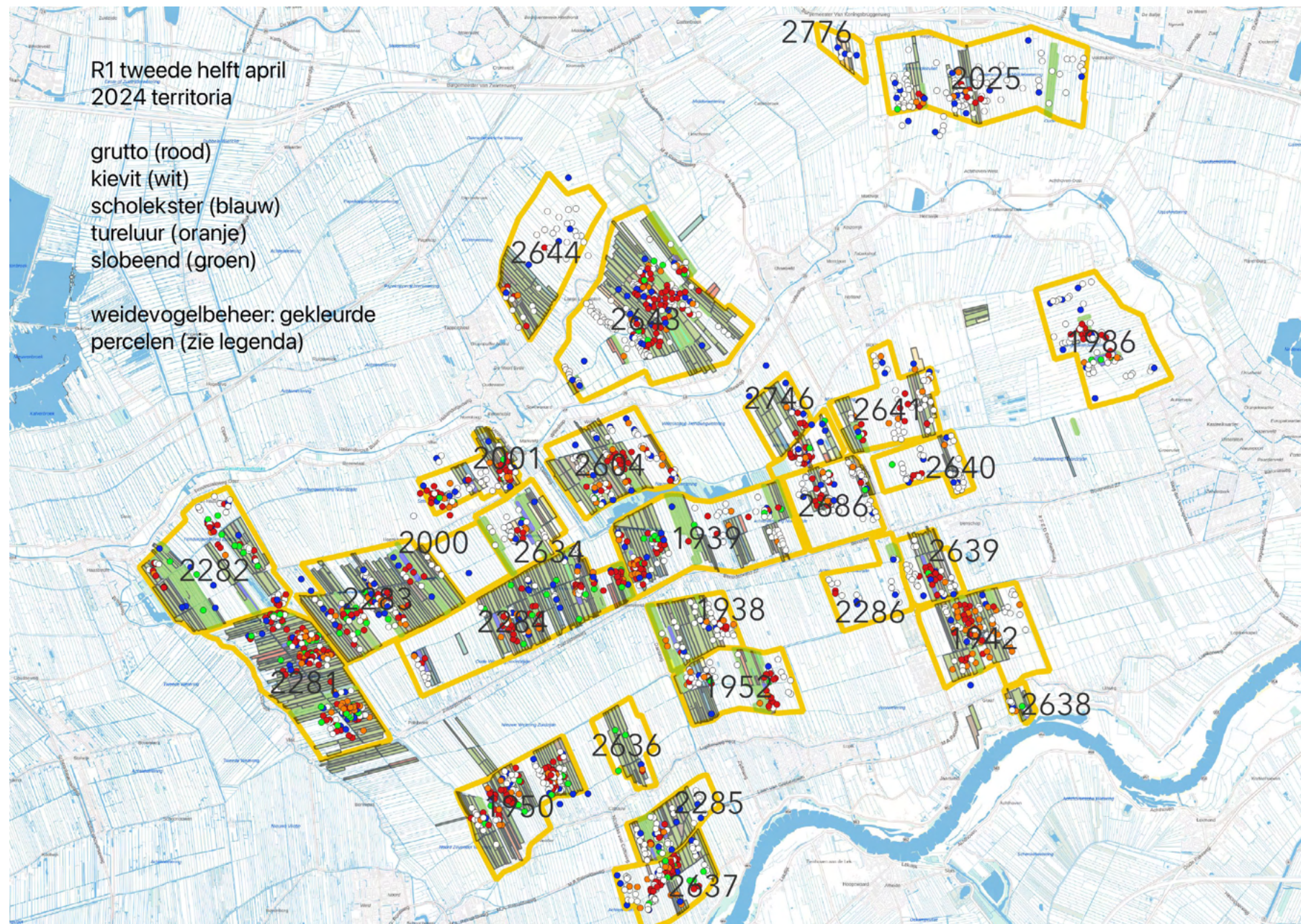
R1 24

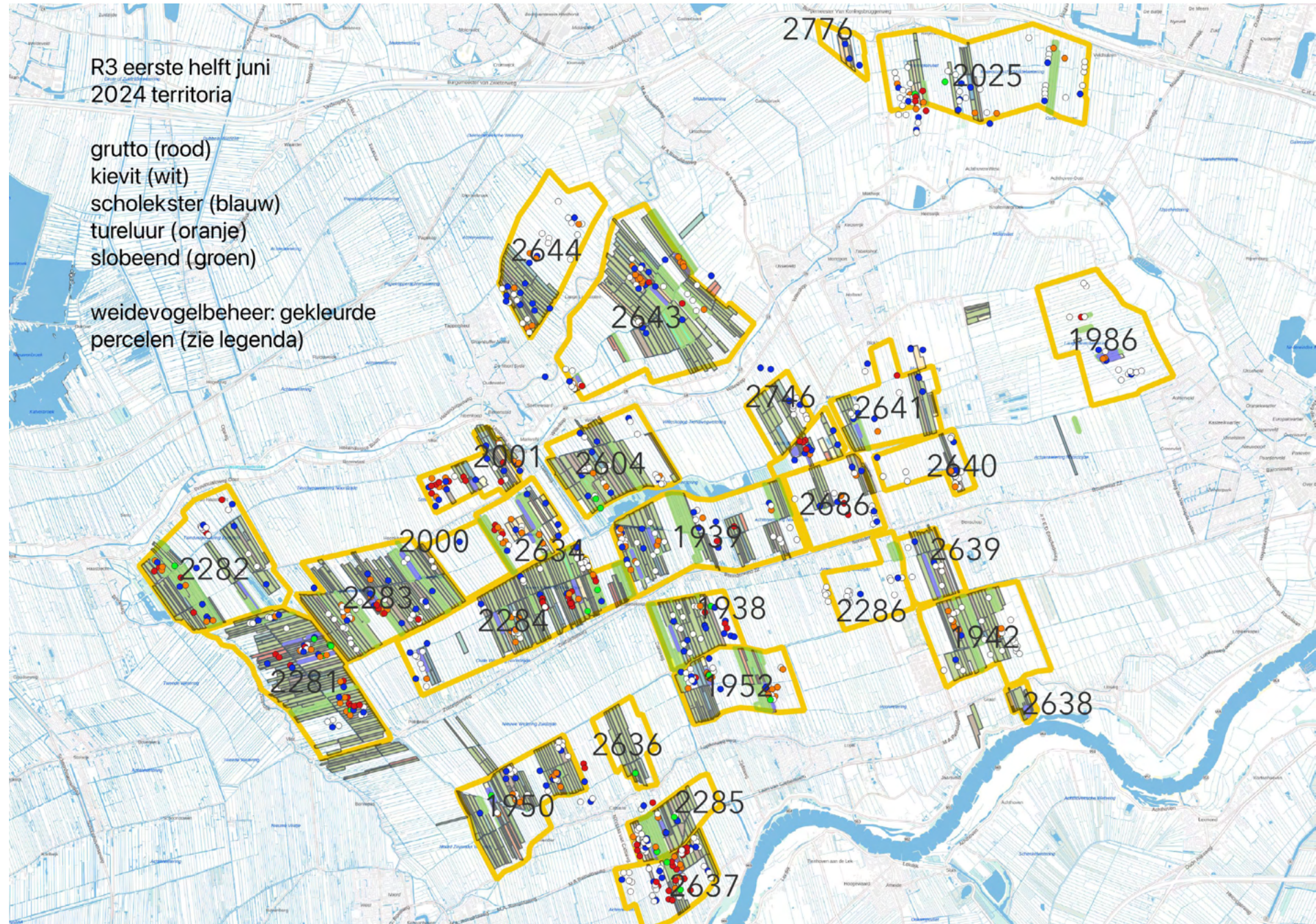
- Grutto
- Kievit
- Scholekster
- Slobeend
- Tureluur

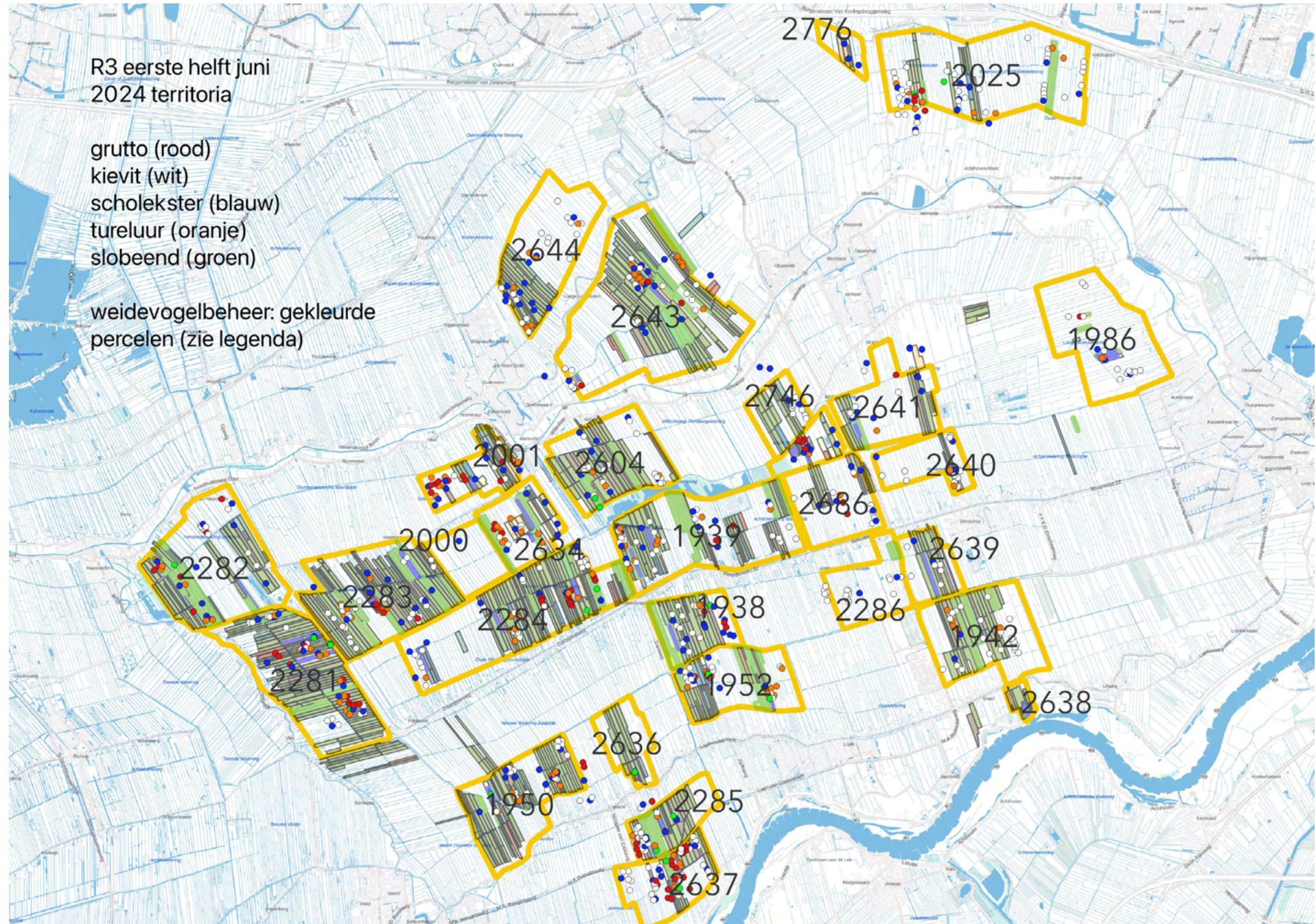
beheereenheden_2024-01-01_tot_2024-12-31_18-06-2024_17_49_collectief-lopikerwaard

- A13c2 botanisch waardevolle weiderand (4 indicatorsoorten) 1e snede niet maaien
- A13c3 botanisch waardevolle weiderand (4 indicatorsoorten) 1e meter niet maaien bij 1e snede
- A13c4 botanisch waardevolle weiderand (4 indicatorsoorten) 1e snede wel maaien, dan rust tot 15-9libellesloot
- beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 en maximaal 1,5 GVE/ha.
- beweiding verplicht van 1 mei tot 15 juni, minimaal 1 GVE/ha en maximaal 3 GVE/ha
- doorbreken Witboldomnantie
- het (oppervlakte-)waterpeil naast de beheereenheid wordt met minimaal 30 cm verhoogd t.o.z. het omringend waterpeil, van 15 februari tot 15 juni.
- in de periode van 1 mei tot 1 augustus, tenminste 3 weken
- kievitrans
- legselbeheer op bouwland
- legselbeheer op grasland
- met rustperiode van 15 maart tot 15 mei
- plus 2 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- plus 3 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- plus 4 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- plus 5 weken rust in de periode van 1 mei tot 1 augustus
- ruige mest
- rust 1 april tot 1 juli, 4 indicatorsoorten
- rust 1 april tot 15 juni, 4 indicatorsoorten
- rust 1 april tot 22 juni, 4 indicatorsoorten
- van 1 april tot 1 juni
- van 1 april tot 15 juni
- van 1 april tot 22 juni
- van 1 april tot 8 juni
- van 1 maart tot 1 juli
- van 1 maart tot 1 juni
- van 1 maart tot 15 juni
- van 15 februari tot 15 mei
- verschrallen voedselrijk grasland
- voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 1 juni
- voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 15 juni
- voorweiden tot 1 mei, daarna rust tot 8 juni
- voorweiden tot 15 mei, daarna rust tot 15 juni
- voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 22 juni
- voorweiden tot 8 mei, daarna rust tot 8 juni

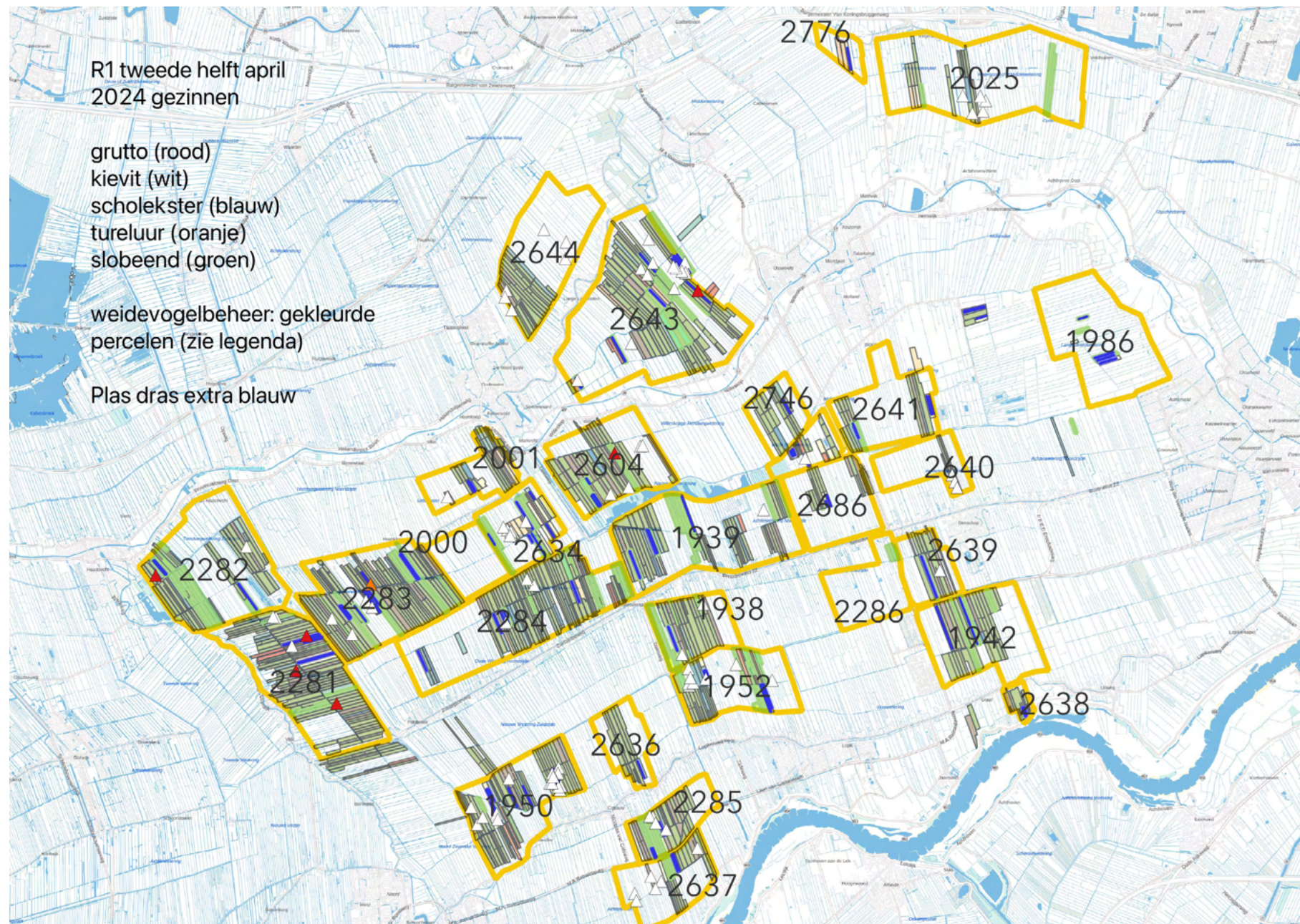
BIJLAGE 5: STIPPENKAARTEN TERRITORIALE WAARNEMINGEN BIG5

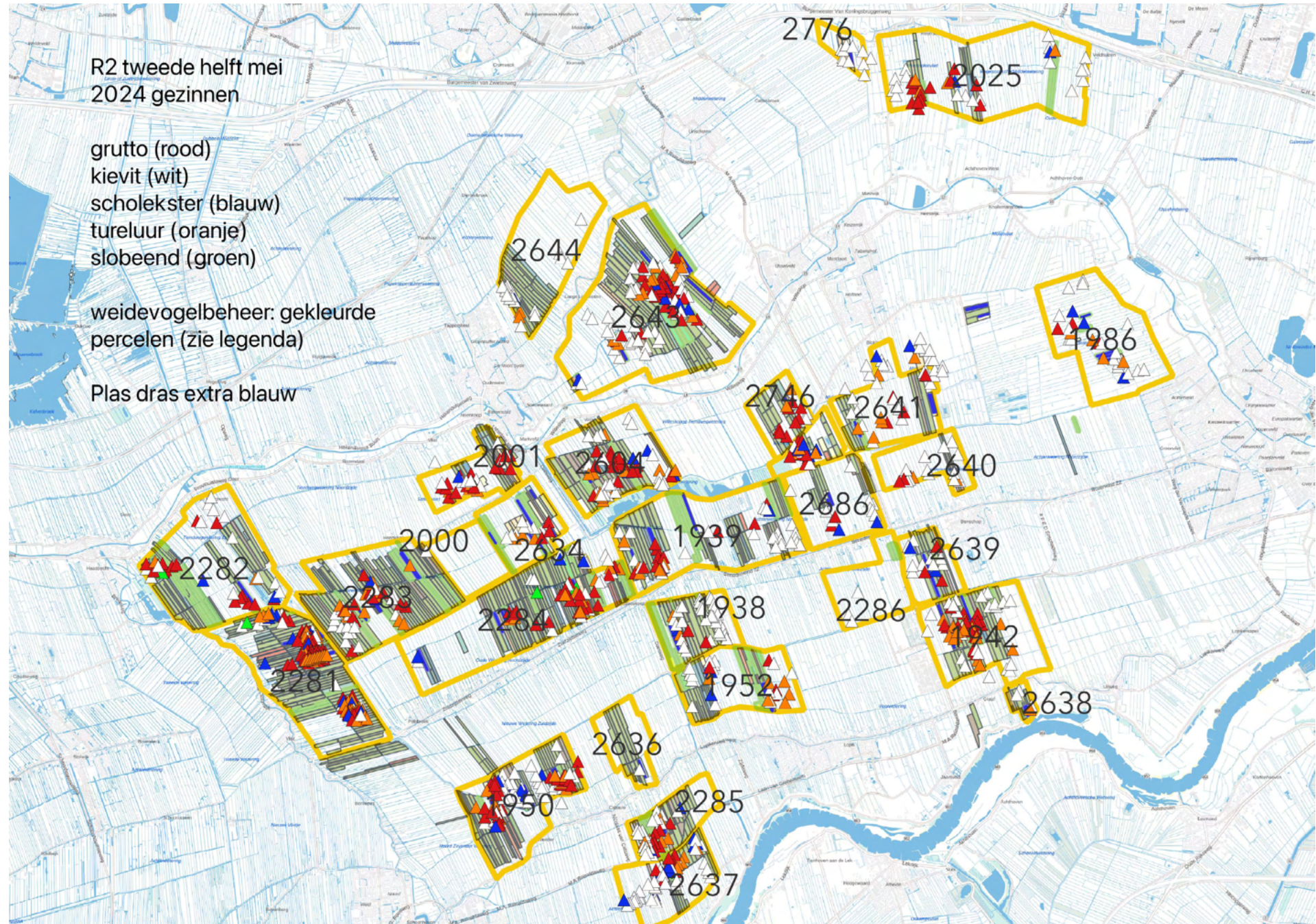

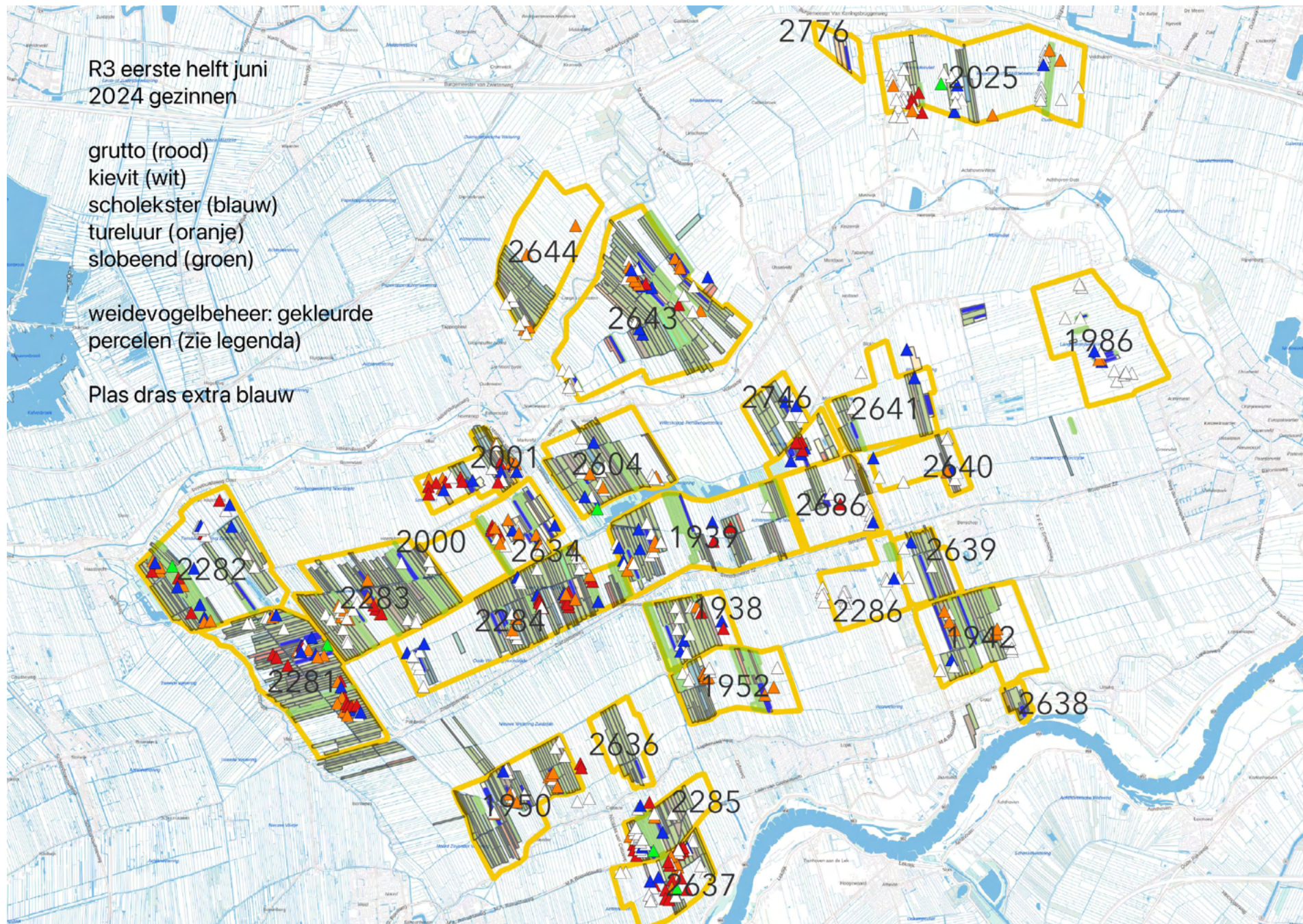

BIJLAGE 6: STIPPENKAARTEN GEZINNEN BIG5

BIJLAGE 7: BEHEERGEGEVENS TELGEBIEDEN, GRUTTO'S EN BTS

Naam opp (Ha)	Gratfpolder	Polder Belaken Land	Polder Benschop	Polder Bijleveld	Polder Blokland	Polder Broek	Polder Cabauw Oost	Polder Cabauw West	Polder Cabauw zuid	Polder Groot Keulevarf	Polder Hoenkooop	Polder Hoenkooop Midden	Polder Hoenkooop Oost	Polder Linschoten en Snelrewaard	Polder Lopik	Polder Lopikerkapel	Polder Noord Linschoten	Polder Noordelijk benedeneind	Polder Noordelijk benedeneind Oost	Polder Noordelijk Bovenreind	Polder Oostelijk Benedeneind	Polder Polstroek	Polder Reijerscop	Polder Vliet en Dijkveld	Polder Vliet Oostzijde	Polder Willekop	Polder Willekop Oost	Polder Willige Langerak	Polder Zuidelijk Benedeneind	Totaal Resultaat	
Totaal beheer	14	34	43	11	50	12	34	148	81	129	237	5	85	276	90	116	72	167	31	11	3	242	59	50	240	136	45	52	101	2574	ha.
Wit gebied	5	28	44	25	127	258	52	82	23	201	80	90	38	244	90	117	162	183	130	87	122	149	357	51	85	77	37	90	20	3054	ha.
legselbescherming bouw en grasland	9	8	35	0	33	0	29	102	42	77	169	0	2	159	18	80	52	88	25	7	0	137	23	25	150	98	30	28	51	1479	ha.
ruige mest	2	10	3	2	7	4	0	13	16	8	26	2	32	46	18	16	10	26	3	0	0	41	9	4	35	18	6	12	20	391	ha.
Kuikenland	3	17	4	9	11	8	4	33	22	44	42	3	51	71	53	20	10	53	3	3	3	64	27	20	54	20	8	12	30	703	ha.
percentage kuikenland tov totale beheer	21%	49%	9%	78%	21%	67%	13%	23%	28%	34%	18%	51%	60%	26%	59%	17%	14%	32%	10%	31%	100%	26%	45%	41%	23%	15%	18%	23%	29%	27%	
percentage kuikenland tov totale telgebied	15%	27%	4%	24%	6%	3%	5%	14%	22%	13%	13%	3%	42%	14%	30%	9%	4%	15%	2%	3%	3%	16%	6%	20%	17%	9%	10%	9%	24%	12%	
grutto broedparen		16	13		8	15	1	40	6	23	26		3	47	16	20	4	31	16	4	2	35	8	22	63	19	5	27	5	475	broedparen
kuikenland nodig ideaal (1,4 ha./broedpaar)	0	22	18	0	11	21	1	56	8	32	36	0	4	66	22	28	6	43	22	6	3	49	11	31	88	27	7	38	7	665	ha.
kuikenland nodig minimaal (1 ha./broedpaar)	0	16	13	0	8	15	1	40	6	23	26	0	3	47	16	20	4	31	16	4	2	35	8	22	63	19	5	27	5	475	ha.
kuikenland over of tekort bij ideaal benodigd (1,4 ha.)	3	-6	-14	9	-1	-13	3	-23	14	12	5	3	47	5	31	-8	4	9	-19	-2	0	15	16	-10	-34	-7	1	-26	23	38	ha.
kuikenland over of tekort bij minimaal benodigd (1 ha.)	3	1	-9	9	3	-7	3	-7	16	21	16	3	48	24	37	0	6	22	-13	-1	1	29	19	-2	-9	1	3	-15	25	228	ha.
BTS 2024	0%	69%	23%	0%	50%	20%	0%	75%	133%	70%	50%	0%	133%	66%	25%	100%	0%	42%	13%	75%	0%	63%	175%	86%	95%	84%	160%	37%	40%	68%	